

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Vene õppekeele koolide eestikeelsele õppele ülemineku
kajastamisest Eesti vene- ja eestikeelsetes ajalehtedes aastal 2007**

Bakalaureusetöö

Üliõpilane: Jekaterina Setina

A52402

Juhendaja: Valeria Jakobson

Tartu, 2008

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	4
2. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	6
2.1 Reformi ülevaade.....	6
2.1.1 Reformi ajalooline ülevaade.....	6
2.1.2 Reformi sihtgrupid.....	7
2.1.3 Reformi ettevalmistus.....	8
2.1.4 Vene koolide õpetajate suhtumine eestikeelsele õppele ülemineku enne reformi algusest.....	11
2.2 Hüpoteesid ja uurimisküsimused.....	14
3. METOODIKA.....	15
3.1 Kontentanalüüsi definitsioon.....	15
3.2 Kvalitatiivse sisuanalüüsi definitsioon.....	16
3.3 Tekstide üldkogumi moodustamise põhimõtted	16
4. KONTENTANALÜÜSI TULEMUSED	18
4.1 Reformi teema kajastamise tihedus.....	18
4.2 Artiklite järjestus.....	19
4.3 Avaldatud artiklite žanrid.....	20
4.4 Artiklite autorid.....	21
4.5 Informatsiooniallikad.....	22
4.6 Reformiga seotud probleemid.....	23
4.7 Reformiga seotud eelised.....	24
4.8 Artiklite peateemad.....	25
5. KVALITATIIVSE ANALÜÜSI TULEMUSED.....	26
Venekeelsetes ajalehtedes ilmunud artiklite analüüs.....	26
5.1.1 Väide: vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetama.....	26
5.1.2 Väide: Eestikeelsele õppele üleminekut peab alustama algklassidest.....	29
5.1.3 Väide: Reformi edukaks läbiviimiseks ei ole valmistatud häid õppematerjale.....	30
5.1.4 Väide: Vene koolide õpetajad kardavad oma arvamust avaldada.....	31

5.1.5 Väide: Vene koolide gümnaasistide arv ei vähene lähimal ajal.....	33
5.1.6 Väide: Vene koolid on eestikeelsele õppele üleminekuks valmis.....	34
Eestikeelsetes ajalehtedes ilmunud artiklite analüüsi tulemused.....	36
5.2.1 Väide: Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetama.....	36
5.2.2 Väide: 35 tunniga aastas eesti kirjandust selgeks õpetada ei jõua.....	37
5.2.3 Väide: Vene koolide reform tõstab vene õpilaste konkurentsivõimelisust.....	38
5.2.4 Väide: Vene koolide eestikeelsele õppele üleminek mõjutab integratsiooniprotsessi.....	38
5.2.5 Muud teemad.....	39
5.3 Vene- ja eestikeelsete ajalehtede toimetuste poliitika.....	41
6. DISKUSSIOON JA JÄRELDUSED.....	43
7. KOKKUVÕTE.....	46
8. SUMMARY.....	47
9. LISAD.....	49
Lisa 1.....	49
Lisa 2.....	52
Lisa 3.....	63
10. KASUTATUD KIRJANDUS.....	64

1. Sissejuhatus

Käesolev bakalaureusetöö on uuring, mille eesmärgiks on analüüsida vene õppekeelega koolide eestikeelsele õppele ülemineku kajastamist Eesti vene- ja eestikeelsetes ajalehtedes. Valisin selle teema oma analüüsi objektiks, kuna muukeelsete koolide eestikeelsele õppele üleminek on Eesti jaoks oluline samm integratsiooni ja hariduse muutuste teel.

Kõigepealt pean vajalikuks seletada lahti peamised terminid, mida ma oma töös kasutan.

Kui töös kõneldakse „vene koolist“, siis on selle all silmas peetud Eesti vene õppekeelega kooli, sest nii eesti kui ka vene õppekeelega koolid tegutsevad Eestis ühise riikliku õppekava alusel.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi on gümnaasiumiastmes õppekeeleks eesti keel. Munitsipaalkooli gümnaasiumiastmes ja munitsipaalkooli gümnaasiumiastme üksikutes klassides võib õppekeeleks olla ka mis tahes muu keel. Samuti loetakse kooli või klassi õppekeeleks keelt, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti õppekava mahust (Põhikooli- ja gümnaasiumi seadus 2000). Nii et kui vene gümnaasiumides õpetatakse vähemalt 60 protsenti ainetest eesti keeles, on tegemist eestikeelse õppega.

Mõnikord kasutatakse termineid „kakskeelne õpe“ või „osaline eestikeelne õpe“, kuid selle all on silmas peetud sama tähendust ehk seda, et 60% ainetest õpetatakse eesti keeles ning ülejäänud vene keeles.

Vene õppekeelega koolide eestikeelsele õppele üleminek tähendab järkjärgulist eestikeelsete ainete mahu suurendamist. Igal aastal lisandub 10. klassis õppimist alustavatel õpilastel vähemalt üks eestikeelne aine.

22. novembril 2007 kiitis Vabariigi Valitsus heaks põhikooli- ja gümnaasiumi riikliku õppekava muudatuse, mille kohaselt õppeaastal 2011/2012 ja järgmistel õppeaastatel sisaldab 10. klassi astujate gümnaasiumiastme õppekava vähemalt 60% minimaalsest kohustuslike tundide mahust eestikeelset õpet. Eestikeelsete õppeainete hulka kuuluvad kooli poolt valitud ja üleriigiliselt kohustuslikud kursused „Eesti kirjandus“, „Ühiskonnaõpetus“, „Muusika“, „Eesti ajalugu“, „Geograafia“. (Käosaar 2007)

Reformiga, mis suuremal või vähemal määral puudutab kogu vene elanikkonda Eestis, tegeleb EV valitsus alates 1993. aastast. 14 aasta jooksul töötati välja ülemineku strateegia, kinnitati reformikava, viidi läbi uuringud õpilaste hulgas ja tehti muud eeltööd.

Vene koolide reformi kajastamise analüüsiks võtsin ma vaatluse alla üleminekuga seotud artiklid, mis on ilmunud ajalehtedes Molodezh Estonii, Vesti Dnja, Den za Dnem, venekeelne Postimees, Eesti Päevaleht, Postimees, SL Õhtuleht ja Eesti Ekspress ajavahemikus märts–oktoober 2007.

Uuringus kasutasin nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset meetodit. Kodeerimise peamised kategooriad on väljaanded, ilmumise kuupäevad, pealkirjad, rubriigid, žanrid, autorid ja allikad, reformiga seotud probleemid ja eelised ning artiklite peateemad.

Samuti on minu töös toodud teoreetilised ja empiirilised lähtekohad, mis annavad ülevaade reformi ajaloost, sihtgrupist, ettevalmistusest ning vene õpetajate suhtumisest reformi.

Arvestades sellega, et keegi ei ole veel põhjalikumalt uurinud vene koolide eestikeelsele õppele ülemineku kajastamist meedias, oletan, et minu bakalaureusetöö peamised väärtused on uudisväärsus ning aktuaalsus.

2. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

2.1 Reformi ülevaade

2.1.1 Reformi ajalooline ülevaade

Eesti Vabariigi valitsus hakkas tegelema muukeelsete koolide riigikeelsele õppele üleviimisega kohe pärast Nõukogu Liidu lagunemist. Esimene seaduse arutelu, mis oli seotud venekeelse kooli reformiga, toimus Riigikogus 1993. aastal. Siis pakuti välja kolm erinevat mudelit:

- „pehme” ülemineku mudel nägi ette reformiprotsessi määramata tähtajaga ning üleminekuperioodi, mil eesti ja vene keel on mõlemad koolis õppekeelena kasutusel;
- „mõõdukas” mudel pidas otstarbekaks üleminekut eestikeelsele õppele gümnaasiumis ette valmistada pikemat aega (1993–2005) ning eestikeelne õpe käivitada siis, kui põhikooli lõpetavad need lapsed, kes lähevad kooli pärast seaduse vastuvõtmist;
- „radikaalne mudel” sätestas kogu riikliku gümnaasiumihariduse ainult eestikeelsena juba alates 2000. aastast (Jakobson, Korts ja Grinko 1998).

Võeti vastu „radikaalne” variant, lähtudes kultuuriliselt homogeense rahvusriigi ideest, mitte reaalse haridussüsteemi reformimise konkreetsetest probleemidest, võimalustest ja eesmärkidest (Jakobson, Korts ja Grinko 1998).

Seda arvesse võttes paistab loogiline, et kolme aasta pärast jõuti Riigikogus seaduse muutmiseni. 1996. aastal arutas Riigikogu vaidlusaluseid paragrahve kolmel korral ning 10.09.1997 sai paragrahv 52 järgmise uue sõnastuse: „Muukeelse põhikooli õppekava ja koolikorraldus peavad aastaks 2007 tagama kõigile põhikooli lõpetajatele eesti keele oskuse tasemel, mis võimaldab jätkata õpinguid eesti keeles [...] riigi- ja munitsipaalgümnaasiumides alustatakse üleminekut eestikeelsele õppele hiljemalt 2007/2008. õppeaastal”. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 1993)

Mainisin sissejuhatuses, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi on gümnaasiumiastmes õppekeeleks eesti keel ning kooli või klassi õppekeeleks loetakse keelt, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60% õppekava mahust.

Seadust rakendatakse 2000. a. 1.septembrist. Kohe pärast seaduse vastu võtmist hakati rääkima sellest, et seaduse teksti võib tõlgendada mitmeti.

Kõige olulisem küsimus oli tol ajal, mida tähendab 60% õppekava mahust. Kas protsent võetakse nädalakoormusest? Õppeainetest? Kas keeleõpetus (eesti, vene, A-võõrkeel ja B-võõrkeel, mõnes koolis ka C-võõrkeel) loetakse eestikeelseks, venekeelseks või jäetakse protsendi arvutamisel üldse välja, lahutades selle enne täismahust?

Kas õigusaktides peaks olema fikseeritud “ülemineku” lõpptähtaeg? Millises keeles sooritatakse eksamid? (Reinthal 2004)

Kuid hiljem tuli välja, et vastavalt valitsuse määrusele õpetatakse 2007/08. õppeaastal 10. klassi astujatele gümnaasiumiastmel eesti keeles vähemalt ühte eesti kirjanduse kursust. Alates 2011/2012. õppeaastast tagab kool 10. klassi astujatele oma gümnaasiumiastme õppekava alusel eestikeelse õppe läbiviimise vähemalt 57 kursuse ulatuses, mis moodustab 60% gümnaasiumiastmele kehtestatud väikseimast lubatud õppemahust. (Vabariigi Valitsus 2007)

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) on määratlenud viis õppeainet, milles toimub üleminek eestikeelsele õppele alates 2007. aasta 1. septembrist. Eesti keeles hakatakse õpetama eesti kirjandust, ühiskonnaõpetust, geograafiat, muusikat ja Eesti ajalugu. Lisaks toimub üleminek veel kahes kooli poolt valitud aines.

2.1.2 Reformi sihtgrupid

Mina otsustasin võtta vaatluse alla kaks peamist sihtgruppi ehk 63 vene kooli gümnaasiumiõpilased ja nende õpetajad.

Haridusministeeriumi andmetel väheneb vene õppekeeles õppivate õpilaste arv iga aastaga: 2002/03. aastal õppis vene koolides 50 301 õpilast (25% kooliõpilaste üldarvust), kuid 2006/07 ainult 33 308 õpilast (20%). HTMi ennustuse järgi läheb 2012/13. õppeaastal vene kooli 17 500 õpilast. (Haridus- ja Teadusministeeriumi statistika 2007)

Samuti väheneb ka üldhariduse päevase õppevormiga põhikoolide ja gümnaasiumide arv: kui 2002/03. õppeaastal oli Eestis 85 vene õppekeelega kooli, siis 2006/07. aastal oli neid 14 võrra vähem ehk 71.

Kui rääkida vene õppekeele osatähtsusest klasside lõikes, siis 2006/07. aastal õppis 10. klassis 2685 vene õpilast, mis moodustab 22% 10. klassi õpilaste üldarvust. (Haridus- ja Teadusministeeriumi statistika 2007)

16. aprillil 2008 ütles HTMi rahvusvähemuste hariduse osakonna juhataja Irene Käosaar mulle intervjuus, et ministeerium ei ole uurinud, kes on need õpetajad, keda puudutab reform. Tema sõnul on reformiga seotud suuremal või vähemal määral kõik kooliõpetajad, sõltumata sellest, kas nad õpetavad gümnaasiumis või põhikoolis. Seepärast puudub minu töös õpetajate sihtgrupi analüüs.

2.1.3 Reformi ettevalmistus

Enne reformi algust viidi ellu mõned projektid, et toetada venekeelseid üldhariduskoole ettevalmistamises kakskeelsele õppele üleminekuks alates 2007. aastast.

2000. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks riikliku integratsiooniprogrammi aastatel 2000–2007, mille üks eesmärkidest oli saavutada olukord, et keskhariduse omandanud noored valdavad olme- ja tööalaseks suhtluseks vajalikul määral keelt ning suudavad õppida eesti keeles. Programmis olid juba kirjas vene õppekeele koolide eestikeelsele õppele ülemineku ülesanded, tegevused ja tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid.

Integratsiooniprogrammi järgi tuli aastani 2007 koostada vene koolide arengukavad; valmistada ette eesti keeles aineid õpetada suutvad ja oskavad aineõpetajad; töötada välja eestikeelsed õppematerjalid; õpetada pedagoogidele eesti keelt; töötada välja muu õppekeele koolis õpetaja tööleasumist ergutav toetussüsteem; vabastada töölt nõutava kvalifikatsioonita õpetajad. (Riiklik programm 2000)

Aastal 2004 Tartus toimunud seminaril kohtusid vene koolide õpetajad Haridus- ja Teadusministeeriumi töötajatega ning arutasid koos reformi protsessi.

Tuli välja, et palju on tehtud, kuid veel rohkem on tegemata. Peamiste probleemide hulgas olid kaadriprobleemid, õpetajate täienduskoolitused, õppematerjalid ja õppekirjandus ning eesti keele õpetamise tõhustamine ainetundide kaudu. (Sõtnik 2004)

2006. aastal oli alanud projekt “Õpetajate konkurentsivõime tõstmine muukeelses koolis”, mille sihtgrupiks on muukeelsete koolide koolijuhid ja aineõpetajad (eesti kirjanduse õpetajad, muusika-, geograafia- ja ühiskonnaõpetuse õpetajad), kaudseks sihtgrupiks on muukeelsete gümnaasiumide õpilased, nende vanemad ja avalikkus. (Mitte-eestlaste Integratsiooni sihtasutuse projekti kirjeldus 2007)

Projekti peamised tegevused on vene koolide nõustamine, eesti keeles aineid õpetama hakkavate õpetajate täiendõpe ning õppematerjalide koostamine, kirjastamine ja levitamine.

Projekti viib Mitte-eestlaste Integratsiooni sihtasutus (MEIS) läbi koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) ja partnerülikoolidega. Projekti partneriteks on Tartu Ülikool (sh TÜ Narva Kolledž), Tallinna Ülikool ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Projekti kogueelarve on 8 541 499 krooni, millest ca 74% moodustab Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja ca 26% Eesti avaliku sektori kaasfinantseering (sh projektis osalevate kõrgkoolide panus).

Projekti raames toimus veebruaris 2007 vene koolide nõustajate koolituse esimene osa, mille eesmärk oli valmistada ette nõustajaid koolide juhtkondade hulgast, kes pakuvad õpetajatele tuge kakskeelse õppe läbiviimiseks.

Septembris-oktoobris 2006 viidi läbi süvaintervjuud seitsme Tallinna, Harjumaa ja Ida-Virumaa vene õppekeelela gümnaasiumi direktorite, aineõpetajate, õpilaste ja lapsevanematega. Uuringu kokkuvõtte andis sisendi täpsema infovajaduse määratlemiseks.

Märtsis 2007 viidi läbi kuus infoüritust koostöös HTMiga Narva, Sillamäe, Kohtla-Järve ja Tallinna/Harjumaa gümnaasiumide 8.–10. klassi õpilaste lastevanematele, kellele selgitati kakskeelsele õppele ülemineku korda, seniseid kogemusi ja koolide võimalusi.

Venekeelses Linnalehes ilmus jaanuaris-vebruaris neli küsimuste-vastuste rubriiki kakskeelsele õppele ülemineku teemal, lisaks ilmusid artiklid Õpetajate Lehes ja Severnoje Poberežjes.

Samuti ilmus kevadel üleriigilises nädalalehes Den za Dnem ning Ida-Virumaa ajalehtedes Severnoje Poberežje ja Narvskaja Gazeta temaatiline vaheleht „Переход”, mis käsitles

eestikeelsele aineõppele üleminekut mitmest eri aspektist ja erinevate osalejagruppide poolt vaadelduna. (Mitte-eestlaste Integratsiooni sihtasutuse projekti kirjeldus 2007)

Kui pöörata tähelepanu õpetajate täienduskoolitusele, siis tuleb välja, et riik korraldas täienduskoolitust kuni 240-le muukeelse kooli gümnaasiumiastme aineõpetajale (eesti kirjandus, muusikaõpetus, geograafia, ühiskonnaõpetus).

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kestavad alates 2006. a oktoobrist koolituskursused 40 muusikaõpetajale. Õppetöö toimub Tallinnas ja Narvas.

Tallinna Ülikoolis alustas samal ajal ligi 80 kirjanduse õpetajat koolitust, mis lõppes 2007. aasta juunis. Kirjanduse õpetajate koolitus keskendus eelkõige sellele, kuidas aineõpet kohandada muukeelsele lapsele mõistetavaks. Samuti alustasid 2006. a. oktoobris koolitust geograafia- ja ühiskonnaõpetuse õpetajad, kes Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikooli Narva Kolledžis õppisid 2007. a. maini erialast eesti keelt. 2007. a. sügissemestril lisandus sellele kakskeelse aineõppe koolitus. Ida-Virumaal alustas grupp loodusainete õpetajaid ümberõpet geograafia-bioloogiaõpetajaks. (Mitte-eestlaste Integratsiooni sihtasutuse projekti kirjeldus 2007)

Samuti koostati ja avaldati tol ajal vene koolidele metoodilised materjalid eesti kirjanduse, muusikaõpetuse, geograafia ja ühiskonnaõpetuse õpetamiseks eesti keeles ning käsiraamat kakskeelse aineõppe korraldamiseks.

Projekt „Muukeelsete üldhariduskoolide kakskeelsele õppele ülemineku toetamine”, mis algas veebruaris 2007, on üleval toodud projekti jätk. Projekti viivad läbi MEIS, Haridus- ja Teadusministeerium, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, Tallinna Haridusamet ja Eesti Ajalooõpetajate Selts.

Projekti koguelarve on 4 966 237 krooni, millest ca 70% moodustab Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja ca 30% Eesti avaliku sektori kaasfinantseering.

Samale sihtgrupile mõeldud projekti eesmärk on muukeelsete üldhariduskoolide kakskeelsele õppele ülemineku valmisoleku, pedagoogilise personali kompetentsi ja konkurentsivõime tõstmine, et parandada ja ühtlustada hariduse kvaliteeti Eestis.

Projekti korraldajad tegelevad vene koolide ajalooõpetajate täienduskoolitusega; õppematerjalide koostamisega lähiajaloo kohta ja nende levitamisega; koolitustega koolide juhtkondadele ja eestikeelsele õppele ülemineku tugikeskkonna loomisega; õpetajatele laagrite korraldamisega; kakskeelsele õppele üleminekust avalikkuse teavitamisega. (Mitte-eestlaste Integratsiooni sihtasutuse projekti kirjeldus 2007)

Alates veebruarist 2007 koostati ja avaldati Eesti lähiajaloo lugemik-allikakogumik koos töölehtedega ja ajaloo teemaliste tekstide tõlgete kogumik. Samuti korraldati seminaride sari eestikeelsele aineõppele üleminekuga seotud probleemküsimuste teemal. Suvel viidi venekeelsetele ajaloo- ja geograafiaõpetajatele läbi seminarlaagrid, kus osalesid ka eestikeelsed õpetajad.

Ebakindluse vähendamiseks kakskeelsele õppele ülemineku suhtes viiakse siia maani ellu erinevaid teavitustegevusi: avalikkuse teavitamiseks avaldatakse ajakirjanduslikke materjale, haridustöötajatele korraldatakse konverents kakskeelsest haridusest, õpilastele ja noorteühendustele infoüritusi ja õpilasvõistlus, ajakirjanikele väljasõite muukeelsetesse koolidesse ja kohtumisi sidusgruppidega.

2.1.4 Vene koolide õpetajate suhtumine eestikeelsele õppele üleminekusse enne reformi algusest

Esimesed uuringud viidi läbi 1990ndate lõpus ning uuringute tulemused avaldati kogumikus «Mitmekultuuriline Eesti: väljakutse haridusele» (1998).

Tulemused näitavad, et 1997. aastal tõi vene õpetajaskond välja järgmised peamised probleemid seoses koolireformiga: hariduse kvaliteedi alandamine (tuleviku jaoks ei ole oluline mitte ainult keeleoskus, vaid ka üldine intellektuaalne potentsiaal); kvalifitseeritud õpetajate puudus; vajadus õpetada korralikult ka nõrga ja keskmise võimekusega õpilasi; õpetajate ümberõppe võimatus (vene õpetajad ei pea reaalseks, et nad oleksid suutelised isegi pärast ümberõpet ja eesti keele intensiivset täiendõpet oma ainet eesti keeles õpetama); vene õpetajate soov säilitada oma töökoht. (Vassiltšenko & Pedastsaar & Soll & Kala & Kera 1998)

2007. aasta alguses tutvustasid TNS Emori töötajad Haridus- ja Teadusministeeriumis uuringu "Eestikeelne aineõpe vene õppekeele koolides: hetkeolukord ja vajadused" tulemusi. Uuringu

küsitlustöö viidi läbi vene õppekeele üldhariduskoolide juhtide ja aineõpetajate seas personaalsete telefonintervjuudena ajavahemikus 07.–17. november 2006.

Analüüsist tuli välja, et võrreldes 2004. aastal läbi viidud analoogse uuringuga on toimunud märkimisväärsed positiivsed arengud:

- eestikeelne aineõpe oli 2006. aastal sisse viidud enamikus venekeelsetes koolides ja enamik nendest kavatses selle mahtu jätkuvalt ka suurendada; enamik koole on rakendanud üha enam meetmeid eestikeelsele aineõppele üleminekuks;
- oma kooli valmisolekut eestikeelsele aineõppele üleminekuks hinnati paremaks kui varem, on kasvanud eesti keeles oma ainet õpetavate õpetajate osakaal; paranenud on õpetajate hinnangud enda eesti keele oskusele ja valmidusele õpetada oma ainet eesti keeles, samuti metoodiline ettevalmistus; kõige enam on tegeletud aineõpetajate eesti keele (sh ainealase terminoloogia) täiendõppega, kahekordistunud on koolide hulk, kus on loodud eesti keele praktika võimalusi õpetajatele;
- tunnistati veelgi enam osalise eestikeelsele aineõppele ülemineku vajalikkust ja positiivset suhtumist sellesse, õpetajate ja eriti koolijuhtide huvi ja motiveerituse kasvu, enda paranenud informeeritust. Märkimisväärne roll selle juures oli infoallikate muutusel – haridus- ja teadusministeeriumi ja haridusametite vahendusel jõudis info oluliselt enamal määral otse koolidesse. (TNS Emori uuring 2006)

Kuid samal ajal tõstsid uuringus osalejad esile palju probleeme:

- enamik koolidest, kus veel ei ole rakendatud keelekümblusmetoodikat, ei planeerinud sellega ka lähitulevikus alustada;
- enamik õpetajatest, kes tol ajal ei õpetanud oma ainet eesti keeles, ei olnud seda valmis ka edaspidi tegema – kuigi peamise takistusena nähakse enda ebapiisavat eesti keele oskust, siis selle taga kumavad pigem psühholoogilised barjäärid ja kartus/tahtmatus võtta ette järske elumuutusi;
- õpilaste ja lastevanemate huvi ja motivatsioon eestikeelse aineõppe vastu ei olnud koolijuhtide ja õpetajate hinnangul seni veel märkimisväärselt paranenud;
- sarnaselt 2004. aasta uuringuga pidid nii koolijuhid kui aineõpetajad eestikeelsele aineõppele ülemineku negatiivseimaks kaasnähuks õpetajate (ja õpilaste) kasvavat lisakoormust ning psühholoogilist pinget, seda aga veelgi teravamalt võrreldes varasemaga;
- suurimaks arenguvajaduseks on saanud eestikeelsele aineõppele ülemineku õppemetoodikad ja õppematerjalid – nende olemasolu ja kättesaadavus. See oli ka valdkond, kus enim oodatakse tuge ja abi väljastpoolt oma kooli. (TNS Emori uuring 2006)

Uuringu tulemused näitavad, et 2006. aastal ei olnud 77% aineõpetajatest, kes õpetasid tol ajal ainult vene keeles, valmis andma oma ainet ka eesti keeles. Valdav enamik nendest olid vanemaerialised ja pikema staažiga (üle 15 aasta) õpetajad.

Koolide juhtide ja aineõpetajate arvates kaasnevad eestikeelse õpetusega erinevad positiivsed ja negatiivsed küljed. Näiteks uuringu tulemuste järgi olid koolijuhid kindlad selles, et eestikeelne aineõpe parandab õpilaste eesti keele oskust, tõstab vene koolide lõpetajate konkurentsivõimet tööturul ning et see avardab vene koolide õpilaste haridus- ja edasiõppimise võimalusi. Eriti hindasid õpilaste konkurentsivõimet tööturul ning järgneva hariduse saamises osas Ida-Virumaa koolide töötajad.

Rohkem koolijuhte kui aastal 2004 oli nõustunud väidetega, et eestikeelne aineõpe ühtlustab eesti ja vene õppekeele koolide õpilaste teadmiste taset (2004 – 30%, 2006 – 60%) ning et see vastab õpilaste eelnevale eesti keele oskuse tasemele (2004 – 48%, 2006 – 64%).

Eestikeelse aineõppe ülemineku esiletoodud negatiivsemad pooled sarnanesid 2004. aasta tulemustega. Mõnevõrra veelgi rohkem oli teadvustatud õpetajate lisakoormust ning psühholoogilist pinget, mis tuleneb ainete õpetamisest kas ainult eesti keeles või nii vene kui eesti keeles. Kõige enam nimetavad aineõpetajad eestikeelse aineõppe negatiivseks küljeks nii õpetajatel kui õpilastel tekkivat lisakoormust (vastavalt 94% ja 93% aineõpetajatest). Mõnevõrra vähem, kuid samuti väga paljud õpetajad nimetavad psühholoogilist stressi, jällegi nii õpetajatel kui õpilastel. Mure õpilaste lünklike teadmiste üle on aineõpetajatel samuti suur (78% aineõpetajatest oli selle väitega kas täiesti või pigem nõus). (TNS Emori uuring 2006)

2.2 Hüpoteesid ja uurimusküsimused

Käesoleva uuringu eesmärk seisneb selgitamises, kuidas Eesti venekeelne ja eestikeelne meedia on kajastanud vene koolide eestikeelsele õppele üleminekut just viimastel aastatel. Minu poolt analüüsitud artiklid ilmusid vene ja eesti ajalehtedes 2007. aasta märtsist oktoobrini. (vt Kontent-analüüs: tekstide üldkogumi moodustamise põhimõtted)

Tuginedes üleval toodud varasemate uurimuste tulemustele, oletan, et enamikus venekeelsetes artiklites antakse negatiivne hinnang nii otseselt ülemineku protsessile kui ka järgnevatele tagajärgedele.

Samuti on mul hüpotees, et eestikeelsed ajalehed kajastavad reformi neutraalselt või pigem positiivselt.

Ma oletan, et vene ajakirjanikud pööravad rohkem tähelepanu reformiga seotud probleemidele ning raskustele, kuid eesti reporterid rõhutavad eestikeelsele õppele ülemineku eeliseid.

Minu poolt valitud artiklite analüüs peaks minu hüpoteese kinnitama või need ümber lükkama.

Seepärast püüan leida vastuseid järgmistele uurimusküsimustele:

1. Missuguseid teemasid kajastatakse seoses vene koolide reformiga?
2. Missugustega sündmustega seoses artikleid avaldati?
3. Kelle arvamusi esitatakse artiklites (õpetajad, õpilased, "kolmandad osapooled", kellele viidatakse või keda intervjueritakse)?
4. Kas ja kuidas need arvamused omavahel erinevad?
5. Missugusi probleeme püstitatakse seoses vene koolide reformiga? Missuguseid lahendusi pakutakse?
6. Missugusi hinnanguid antakse reformi erinevate aspektidele? Kas need hinnangud on pigem emotsionaalsed või ratsionaalsed?

3. Metoodika

Uurimismeetodite osas lähevad mitmesugused meedia sisu käsitlevad teoreetilised vaatenurgad suuresti lahku. Meetodid ulatuvad sisutüüpide üldisest klassifikatsioonist organisatsioonilistel või kirjeldavatel eesmärkidel kuni spetsiifilise sisu sügava interpreteeriva uurimiseni, mille abil püütakse leida potentsiaalseid peidetud tähendusi. (McQuail 2000). McQuaili järgi ei eksisteeri selget meedia sisu teooriat ja puudub konsensus parima analüüsimeetodi osas, kuna erinevate eesmärkide, sisu laadide ja meediažanrite puhul vajatakse erinevat metoodikat.

Vene koolide reformiga seotud artiklite esinemist vene ja eesti ajalehtedes on uuritud kvalitatiivse ja kvantitatiivse analüüsi meetoditega.

3.1 Kontentanalüüsi definitsioon

Traditsiooniline kontent- ehk sisuanalüüs on kõige esimene, kõige olulisem ja endiselt kõige laialdasemalt kasutatav uurimismeetod, mis võeti kasutusele möödunud sajandi esimestel kümnenditel. (McQuail 2000) McQuaili määratluse järgi on sisuanalüüs meetod, mida kasutatakse meediatekstide süstemaatiliseks, kvantitatiivseks ja objektiivseks kirjeldamiseks. See meetod annab statistilise tulemuse, mis kehtib märksa laiema meediareaalsuse kohta kui vaadeldud tekstikogum. Seda kasutatakse erineval eesmärgil, kui eelkõige meedia sisu võrdlemiseks teatud tunnuste esinemissagedusega sotsiaalses reaalsuses. (McQuail 2000)

Kontentanalüüsi tehnika (McQuail 2000):

1. Vali tekstikogum või tee sellest väljavõtte.
2. Koosta analüüsi eesmärgile vastav kategooriate süsteem (kategooriateks võivad olla näiteks parteid või maad, millele võidakse tekstis viidata).
3. Vali sisust analüüsiühik (see võib olla sõna, lause, teema, kogu tekst, pilt, järgnevus vms).
4. Aseta sisu vastavusse kategooriatega, loendades kategooriate esinemissagedust antud analüüsiühikute kogumis.
5. Esita tulemused kategooriate esinemissageduse üldise jaotusena.

3.2 Kvalitatiivse tekstianalüüsi definitsioon

Kvalitatiivseid analüüsimeetodeid kasutatakse eelkõige selleks, et uurida protsesse ja tähendusi, mille puhul hulk, kogus, intensiivsus või sagedus ei ole täpselt mõõdetavad. Kvalitatiivsed meetodid hõlmavad mitmesuguse empiirilise materjali kogumist ja uurimist – case study, personaalne kogemus, elulugu, intervjuu, vaatlus –, mis kirjeldab inimeste eluviisi, rutiine, problemaatilisi momente ja nende tähendusi. (Denzin & Lincoln 2000)

Kvalitatiivne tekstianalüüs tähendab materjali struktureerimist, variatiivsuse kirjeldamist ja üldistuste tegemist. Uuritav tekst võib olla nii hästi kiri blanketil kui hauakivil, osa vestlusest või ajalehe artikkel. Materjal süstematiseeritakse ja kodeeritakse – määratakse kategooriad, mis võtavad üldistatult kokku tekstides hajali oleva teabe. Interpretatsiooni esitades illustreeritakse konkreetseid näiteid tsitaatide näol. (Denzin & Lincoln 2000)

Iga kvalitatiivne analüüs vastab kuuele küsimusele (Krippendorf 2004).

1. Missugusi andmeid on analüüsitud?
2. Kuidas need andmed on defineeritud?
3. Missugune on elanikkond, kellelt andmed on saadud?
4. Missuguses kontekstis andmeid on analüüsitud?
5. Missugused analüüsi piirangud on olemas?
6. Missugune on järelduste eesmärk?

Lähtudes sellest uurin ma kvalitatiivse analüüsi meetodiga, missugusi peamisi teemasid seoses vene koolide eestikeelsele õppele üleminekulga tõstatatakse eesti- ja venekeelsetes ajalehtedes.

3.3 Tekstide üldkogumi moodustamise põhimõtted

Üldkogumiks on kõik artiklid, mis käsitlevad vene koolide reformi ja on ilmunud ajavahemikus märts–aprill 2007 venekeelsetes ajalehtedes Molodjezh Estonii, Vesti Dnja, Postimees, „Den za Dnem” ja eestikeelsetes ajalehtedes Eesti Päevaleht, Postimees, SL Õhtuleht ja Eesti Ekspress.

Otsustasin võtta vaatluse alla just need ajalehed, kuna need on üleriigilised lehed, mis kajastasid vene koolide reformi eelset aega järjepidevalt ja põhjalikult.

2007. aastal uurisin, kuidas on vene koolide reformi Eesti venekeelsetes ajalehtedes kajastatud viimastel aastatel, ning analüüsi tulemustest tuli välja, et kõige rohkem artikleid on ilmunud ajavahemikus märtsist oktoobrini 2007. See põhjendab minu valikut.

Valimisse kuuluvad kõik artiklid, kus on mainitud gümnaasiumide üleminekut eestikeelsele õppele. Kontentanalüüsiks otsisin artikleid ajalehtede trükitud versioonides, sel viisil kujunes valimi suuruseks 74 ühikut.

Iga artikli kohta on määratletud väljaanne, pealkiri, ilmumise aeg, rubriik, loo tüüp, autorsus, infoallikas, reformi peamine probleem, reformi peamine eelis ja artikli peamine teema. (vt lisa 1, kodeerimisjuhend).

Väljaande kategooria aitab selgeks teha, kuidas kajastavad teemat erinevad venekeelsed ja eestikeelsed ajalehed (vt tabel 1). Rubriik viitab sellele, missugusesse valdkonda kuuluvad vene koolide reformiga seotud artiklid (vt tabel 2). Žanride analüüs näitab, missuguseid loo tüüpe kasutati teema kajastamisel kõige rohkem (vt tabel 3) Autorsuse käsitlemine aitab määratleda, kes võtab sõna vene ja eesti ajalehtedes (vt tabel 4). Allikate kategooria (vt tabel 5) seletab, kuidas usaldusväärsed on edastatud teated. Reformi puudused ja eelised näitavad, kuidas ja miks inimesed suhtuvad probleemisse (vt tabelid 6 ja 7). Artiklite teemade analüüsi leiab tabelist 8.

4. Kontentanalüüsi tulemused

4.1 Reformi teema kajastamise sagedus venekeelsetes ja eestikeelsetes ajalehtedes

Selle analüüsi käigus jaotasin, kodeerisin ja töötlesin kokku 74 artiklit ajavahemikust märts–oktoober 2007. Vaatluse all olid kõik materjalid, mis olid mingil määral seotud koolireformiga.

Analüüsist tuli välja, et venekeelsetes ajalehtedes ilmus 48 artiklit, nende hulgast 31 on ilmunud päevalehtedes ning 17 nädalalehes.

Samas ajavahemikus ilmus eestikeelsetes ajalehtedes ainult 26 artiklit, millest üks oli nädalalehe olemuslugu.

Analüüsi käigus sain teada, et reformiga seonduva materjali ilmumise osas oli kõige tihedam august 2007, kui venekeelsetes ja eestikeelsetes ajalehtedes trükiti kokku 26 artiklit. Niisugune tulemus on seotud esiteks üldiselt kooliaasta ehk reformi algusega, teiseks said koolid kätte uued õpikud ja kolmandaks oli juba selge, kes hakkab uuel õppeaastal lapsi õpetama.

Alltoodud tabel näitab, et vene ja eesti päevalehed kajastasid reformi enam-vähem sarnases mahus. Erandiks on SL Õhtuleht, mis ei pööranud temale piisavalt tähelepanu. Kahe nädalalehe analüüsist selgus, et samal ajal kui Den za Dnem avaldas 17 artiklit, tegi Eesti Ekspress ainult ühe loo.

Tabel 1

Molodezh Estonii	10
Vesti Dnja	11
Postimees	10
Den za Dnjom	17
Eesti Päevaleht	12
Postimees	10
SL Õhtuleht	3
Eesti Ekspress	1

4.2 Artiklite jaotus venekeelsetes ja eestikeelsetes ajalehtedes

Vaadates artiklite jaotust ajalehtedes, võib hinnata, kui aktuaalne ja tähtis on uuritav probleem nii meedia kui ka ühiskonna jaoks.

Andmetest (vt tabelid 2 ja 3) on näha, et eestikeelsetes ajalehtedes oli kõige rohkem artikleid uudiste rubriigis (11). Mõned lood avaldati haridusele või teadusele pühendatud rubriigis. Kindlasti peab märkima, et mitte ükski teemaga seotud artikkel ei ilmunud esiküljel.

Võrreldes eestikeelse pressiga oli venekeelsetes ajalehtedes rohkem artikleid, mis ilmusid erirubriikides (näiteks "Сюжет недели», Den za Dnem, 31.08.07) Samuti on rohkem arvamusaluseid, kuid ei olnud ühtegi lugejakirja.

Üldiselt võib väita, et vene koolide reformiga seotud materjalid kuuluvad vene ja eesti ajalehtede sarnastesse rubriikidesse.

Tabel 2

Rubriik	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Esileht	0	1
Siseuudised	11	17
Arvamus/lugejakirjad	3	8
Kultuur	0	0
Teadus, haridus	9	8
Elu	0	0
Midagi erilist	1	2
Muu	2	12

4.3 Avaldatud artiklite žanrid

Analüüsidest välja valitud artiklite žanre, võib paremini mõista uuritava probleemi kajastamise eesmärke ja kuvandit pressis. Venekeelne meedia Eestis erineb eestikeelsest meediast – esimeses puuduvad niisugused žanrid nagu juhtkiri ja lugejate kirjad. Tavaliselt avaldatakse lugejakirjad rubriigis “Arvamus”, kuid antud analüüsi käigus ei leitud 12 avaldatud artiklite hulgast ühtegi lugejakirja, mis tähendab seda, et vene ühiskond ei püüa ise mõjutada olukorda meedia kaudu.

Eesti ajalehed pakuvad oma lugejatele võimalust kaasa rääkida, kuid inimesed ei tunne selle vastu huvi (0 lugejakirja).

Huvitav paistab see, et ei venekeelses ega eestikeelses meedias ei esine süvaintervjuusid Eesti ekspertidega, õpetajatega või õpilastega. Ajakirjanikud eelistavad edastada informatsiooni uudisloos vormis.

Peab ära märkima ka avaldatud kommentaaride arvu: venekeelsetes ajalehtedes (6) oli neid rohkem kui eestikeelsetes (1).

Tabel 3

Žanr	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Lühiuudis	0	0
Uudislugu	15	23
Juhtkiri	2	0
Arvamuslugu	5	12
Intervjuu	1	2
Analüüs	0	2
Olemuslugu	2	2
Kommentaari	1	6
Muu	0	2

4.4 Artiklite autorid

Tulemused näitavad, et nii vene kui ka eesti meedias tegelevad vene koolide ülemineku temaga kõige sagedamini tavaajakirjanikud (kokku 58 artiklit).

Kooliõpetajad esinevad artiklite autoritena ainult venekeelsetes ajalehtedes, aga poliitikud ja riigiametnikud eelistavad avaldada oma arvamust just eesti meedias. See fakt kinnitab oletust, et nende gruppide seisukohad ei ole esindatud pressis ühtemoodi.

Analüüsi tulemustest tuli välja, et auditooriumil ei ole võimalust saada informatsiooni otse ametnikult ilma vahendajate abita. Eestikeelsete ajalehtede autorite hulgas polnud ühtegi lugejat ega välisautorit. Välisautorite puudumine näitab, et vene koolide reform ei paku huvi teiste riikide elanikele ning meie ühiskond peab ise probleemile lahendust otsima.

Tabel 4

Autor	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Toimetus	0	4
Eesti ajakirjanik	22	36
Eesti pedagoog	0	6
Eesti poliitik	1	0
Eesti riigiametnik	3	0
Muu Eesti autor (nt lugeja)	0	1
Eesti agentuur	0	0
Välisallikas	0	1

4.5 Informatsiooniallikad

Edaspidi tuleb uurida, kes on valitud informatsiooniallikana vene koolide reformi probleemi kajastama. Nii eestikeelsetes kui venekeelsetes ajalehtedes ilmneb tihti niisugune olukord, et autor ja allikas on üks ja sama inimene, isegi kui tegemist ei ole arvamusooga. Näiteks artiklis “Кто защитит русскую школу?» ajalehes “Den za Dnem” (25.05.07) tsiteerib autor oma artiklit, mis ilmus 25.03.07. Või siis artikkel „Пяти предметов мало» (“Den za Dnem”, 20.04.07), mille autor on haridusminister Tõnis Lukas, kes tsiteerib ka oma sõnu.

Kui rääkida eestikeelsetest ajalehtedest, siis teisel ja kolmandal kohal on allikatena Eesti riigiametnikud ja poliitikud, kelle käest küsitatakse infot reformi kohta. Peab kindlasti märkima, et vene ajalehtede puhul esinevad Eesti riigiametnikud esimeste infoallikatena.

Paljud venekeelsed õpetajad ei taha olla seotud artiklitega, mis ilmuvad ajalehtedes, seepärast neid allikatena eriti ei kasuta. Tulemuste analüüsi käigus sai selgeks, et vene koolide reformi teemat ei kajastata Eestis objektiivselt, kuna selles protsessis ei osale ei õpetajad ega õpilased. Minu hüpoteesi kinnitab see fakt, et tekstide üldkogumist kajastavad ainult kolm artiklit õpilaste arvamust. Nii õpetajad kui ka õpilased kardavad midagi öelda, st et kõik need artiklid, kus reformist räägivad avaliku elu tegelased ja poliitikud, esitavad protsessist ainult üht poolt.

Õpetajad välismaalt (näiteks Lätist), kellel on juba reformiga seotud kogemus, ei sekku, nendelt ja nende kohta ei leidunud ühtegi artiklit.

Tabel 5

Allikas	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Autor ja allikas on sama inimene	11	11
Eesti õpetajad	6	7
Eesti õpilased	0	3
Õpilased välismaalt	0	3

Allikas	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Õpetajad välismaalt	0	0
Eesti riigiametnikud	5	18
Eesti poliitikud	6	6
Muu	2	1

4.6 Reformiga seotud probleemid

Analüüsi tulemustest tuli välja, et enamikus artiklites (18), mis ilmusid eesti meedias, ei esine ühtegi probleemi. Need lood on neutraalsed (näiteks lühiuudised) või siis pigem positiivsed.

Mõned ajakirjanikud mainisid, et probleemiks on õpetajatepuudus, õpetajate eesti keele oskus või mingi muu põhjus, kuid tegemist on üksikute artiklitega.

Samal ajal näevad vene ajakirjanikud ja nende allikad kõige teravamalt probleemi selles, et riik ei pööranud rohkem tähelepanu reformi ettevalmistavale perioodile (näiteks ei ole adapteeritud õppematerjale jne). Samuti tekitab rahutust kvalifitseeritud õpetajate puudus: vanad pedagoogid ei saa eesti keelt õppida, aga ülikoolilõpetajad ei taha koolis õpetada. Ajakirjanike arvamuse järgi võib see mõjutada hariduse kvaliteeti.

Ka õpilastel on probleeme keele valdamisega – meedias räägitakse sellest, et lapsed ei ole võimelised õppima gümnaasiumis eesti keeles.

Muude probleemide hulgas nimetatakse näiteks eesti kirjanduse tundide ebapiisavat arvu, õpetajate ja õpilaste suurt koormust jne.

Huvitav paistab see, et keegi ei rääkinud diskrimineerimisest ega õpetajate ümberõpetuse võimatusest.

Tabel 6

Probleem	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Ei esine	18	10
Hariduse kvaliteedi alandamine	0	10
Õpetajate puudus	2	11
Õppematerjalide puudus	0	3
Rahvusliku identiteedi kaotamine	0	2
Diskrimineerimine	0	0
Õpetajate ümberõppe võimatus	0	0
Eesti keele oskus õpilastel	1	6
Eesti keele oskus õpetajatel	2	7
Läbimõttlemata reformiprotsess	1	12
Muu	5	10

4.7 Reformiga seotud eelised

Neid andmeid analüüsid tulid järeldusele, et enamik eestikeelseid ja venekeelseid autoreid ja allikaid ei näe vene koolide reformis ühtegi plussi, st et nad suhtuvad probleemisse negatiivselt või siis neutraalselt. Need, kes mingil määral toetavad üleminekut eestikeelsele õppele, viitavad sellele, et tegemist on hea võimalusega õppida ära eesti keel, mis aitab tulevikus ülikooli sisse astuda või head töökohta saada. Mõned ajakirjanikud mainisid ka, et eestikeelne õpe võib positiivselt mõjutada integratsiooniprotsessi.

Tabel 7

Eelised	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Ei esine	17	35
Riigikeele oskus	9	11
Integratsioon	4	5
Muu	0	0

4.8 Artiklite peateemad

Peatükk näitab, et eesti ajalehtedes ilmuvad peamiselt uudislood, mis edastavad lugejatele reformiga seotud informatsiooni. Neid teravaid teemasid, mis pakuvad huvi vene meediale, eesti press piisavalt ei kajasta.

Vene ajakirjanikud tõstavad esile mitu teemat korraga: õpetajate puudus (14), läbimõtlema reformiprotsess (13) ning õppematerjalide koostamine (12). Muude teemade hulgas pööravad ajakirjanikud tähelepanu reformi tagajärgedele, vene gümnaasiumide arvu vähenemisele jne.

Huvitav paistab see, et ei vene ega eesti meedias ei ilmunud piisavalt artikleid, mis annavad ülevaate sündmustest (koolitusest, seminaridest jne), mis on mõeldud vene koolide õpetajatele.

Tabel 8

Teema	Eesti ajalehed	Vene ajalehed
Läbimõtlema reformiprotsess	0	13
Vene koolide õpetajate puudus	1	14
Eesti keele oskus õpilastel või õpetajatel	2	9
Sündmused, mis on mõeldud õpetajate jaoks (kursused, seminarid jne)	3	4
Õppematerjalide koostamine	0	12
Üldine informatsioon reformist (uudised)	14	8
Muu	6	13

5. Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemused

5.1 Venekeelsetes ajalehtedes ilmunud artiklite analüüsi tulemused

Esile tuli kuus teemat. Neist neli esimest on seotud üleminekuprobleemidega üldiselt ja kaks ülejäänud keskenduvad vene koolide arvu vähenemisele ja vene koolide reformiks valmisolekule.

5.1.1 Väide: Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetada

Vene ajalehed tõstavad esile probleemi, mis on seotud kvalifitseeritud õpetajate puudusega.

Venekeelsete ajalehtede suhtumine teemasse kajastub otseselt pealkirjades, mis olid tähtsad huvi äratamiseks loo vastu – näiteks „*Выживет ли русская школа?*” (День за Днем, 25.03.07), „*Чему-нибудь и как-нибудь*” (День за Днем, 31.08.07)

Peamine probleem, millele tähelepanu pööratakse, on eesti keele oskus. Enamik neist õpetajatest, kes täna töötavad vene koolides, ei valda eesti keelt, aga ülikoolilõpetajad ei lähe kooli õpetama või hakkavad tööle eesti koolides.

„Откуда, собственно, уже к 2007 году им взять требуемое количество предметников, владеющих эстонским на должном для преподавания уровне? У нас просто нет необходимого количества таких педагогов, а молодые «педагогические» кадры, которые могли бы поднять это дело, окончив вуз, тут же куда-то исчезают и до школы не доходят.” (Молодежь Эстонии, 04.03.06)

„Но именно в столице еще несколько лет назад дала о себе знать новая тенденция – русские учителя, в совершенстве овладевшие эстонским, предпочитают уходить в эстонские школы.” (День за Днем, 31.08.07)

Selles diskursuses võrreldakse nn „igapäevaelu” keeleoskust keeletasemega, mida vajatakse õpetamiseks.

„Не говорю уже о том, как трудно придется русскоязычным педагогам, даже владеющим эстонским на добротном, хорошем уровне. Если этого уровня достаточно

для общения, то для объяснения тем по такому предмету, как «граждановедение», его вряд ли будет достаточно. Что уж скрывать, и на родном-то языке порой «спотыкаются», объясняя некоторые термины и проводя параллели. Вот поэтому многие коллеги сейчас очень переживают, боятся, что «не потянут»». (Молодежь Эстонии, 04.03.06)

„Есть одно «но», которое мы обязательно должны учитывать: наличие свидетельства о владении государственным языком на среднем или высшем уровне вовсе не означает, что учитель в состоянии преподавать свой предмет на эстонском языке.” (Молодежь Эстонии, 07.03.06)

Selle teema kajastamisel esitavad ajalehed ka küsimusi, mis on seotud õpetajate diplomitega ja nende õpetatavate ainetega. Juhul kui eesti keele õpetaja hakkab eesti kirjandust õpetama, ei piisa ainult keele valdamisest, vaid ta peaks ka kirjandust tundma.

„«Эстонский язык как иностранный» — вот что написано в дипломах большинства учителей по эстонскому языку, работающих в гимназиях с русским языком обучения. В этом дипломе, увы, не сказано, что этот учитель, кроме языка, еще имеет право преподавать и эстонскую литературу. Это, говорят педагоги, уже совершенно иная специализация.» (Молодежь Эстонии, 21.03.06)

„Возвращаясь к вопросу о компетентности учителей-предметников, Марет Аннук сообщила, что ее образование эстонского филолога позволяет ей вести этот предмет: «В дипломе об окончании Тартуского университета у меня написано: «учитель эстонского языка и литературы». У нас, филологов, был курс по глубокому изучению эстонской литературы, но я не уверена, что простые учителя эстонского языка обучались этому так же”. (День за Днем, 31.08.07)

Loo paremaks meeldejäämiseks kasutatakse ka retoorilisi küsimusi: „Кто будет через несколько лет вести для этих русских девочек предметное обучение на госязыке?” (Молодежь Эстонии, 16.05.06), „Останется ли русская школа?” (Молодежь Эстонии, 19.09.06)

Vene ajalehed pööravad tähelepanu ka üldisele õpetajatepuudusele: vene koolides, eriti Ida-Virumaal, ei ole hetkel piisavalt aineõpetajaid, rääkimata nendest, kes valdavad eesti keelt.

„Их (директоров) волнует другое: как выполнять государственную программу обучения, если во многих школах Ида-Вирумаа не то что не хватает учителей, которые могли бы преподавать на государственном языке, но в некоторых школах таких учителей и вовсе нет. ...Выяснилось, что во всем город (Кохтла-Ярве) с 2007 года только два педагога готовы преподавать эстонскую литературу на госязыке. Примерно такая же ситуация и с остальными предусмотренными реформой, предметами. Преподаватели эстонского языка, к которым обращались директора учебных заведений, отказываются брать на себя дополнительную нагрузку.” (Молодежь Эстонии, 16.05.06)

„Скоропалительный перевод русских школ на эстонский приведет к падению уровня образования в русских школах – нет квалифицированных учителей. Те же, что есть, будут переводить с русского на эстонский термины или пересказывать учебник.” (День за Днем, 31.08.07)

Reformist rääkides viidati ka eelnevale negatiivsele kogemusele Lätis. Näiteks kirjeldati propagandistlikult ja manipuleerivalt seda, et õpetajad ei saanud hakkama läti keeles õpetamisega. Selles kirjelduses võrreldi väärtusi, mida peeti oluliseks teistes riikides:

”В итоге преподаватели, которые с новыми обязанностями не справлялись, пытались найти возможность преподавать по-русски где-то в другом месте либо искали компромиссный вариант. При высоких требованиях и отсутствии серьезной поддержки со стороны государства количество учителей начало сокращаться, по последним сведениям, в июле 2007 года в одних только рижских школах было 234 преподавательских вакансии.” (День за Днем, 31.08.07)

Antud diskursuses ilmnes vastandus “emakeel” (vene keel) ja „võõrkeel” (eesti keel) seoses õpetamise raskustega.

„Для того чтобы уметь донести до учеников знания на неродном языке, мало просто владеть языком. Надо уметь на нем еще и думать. А если ты сначала думаешь на родном языке, а только потом переводишь мысли на другой язык, вряд ли сможешь в полной мере объяснить суть предмета.” (Молодежь Эстонии, 16.05.06)

5.1.2 Väide: Üleminekut eestikeelsele õppele peaks alustama algklassidest

See teema tuli selgelt välja. Enamikus käsitletud artiklites ei olnud tegemist autori isikliku arvamusega, vaid õpetajate ja õpilaste suhtumisega probleemisse. Nende arvates ei ole gümnaasium kui viimane aste enne ülikooli sisseastumist õige aeg reformi läbiviimiseks.

„И чтобы ребята без напряжения осваивали эстонский язык, к урокам по этому предмету в начальной школе следовало бы добавить один-два предмета, которые также преподавали бы на эстонском, но по необходимости с использованием родного языка.

В этом случае, уверены они, к гимназической ступени ребята подошли бы, не только владея эстонским языком на хорошем уровне, но и умея воспринимать на нем информацию любой степени тяжести.” (Молодежь Эстонии, 04.03.06)

„У ученика 11-го класса Таллиннской Тынисмяэской реальной школы Антона Попова уже есть опыт учебы на эстонском языке...По оценке юноши, переход на эстонский начали не с того конца. «Десятый класс — не самое лучшее время для экспериментов. Начинать надо с первого класса. Тогда и результат был бы совсем другой», — уверен он.” (Постимеэс, 21.08.2007)

Ajalehed pööravad lugejate tähelepanu sellele, et riik tegutseb ebaloogiliselt: kõigepealt hakati reformi läbi viima kõrghariduse tasemel, nüüd valmistatakse eestikeelsele õppele üleminekuks ette gümnaasiume jne.

„Русскоговорящие педагоги поддержали бы программу языкового погружения в эстонский язык, но следовало бы делать это иным путем. Например, можно было погружать детей в эстонский с дошкольного возраста на специальных занятиях в детских садах и в классах школ. Затем следовало бы изучать язык ежедневно уже в начальной школе, при этом сохраняя образование на родном языке с частичным изучением важнейшей терминологии таких предметов, как математика, химия, физика, природоведение...” (Молодежь Эстонии, 11.04.06)

„И начинает реформу не с младших классов школы – логично же постепенно подвести уже подготовленные кадры учителей и учеников дальше к реформе основной и средней, а там и вузов. Реформировать принялись высшую школу, теперь взялись за гимназии, и так, задом наперед, до детского сада. А ходить вперед затылком – это

видеть грабли, на которые уже наступил, и думать после каждого удара, что эти - последние.” (День за Днем, 31.08.07)

Tekstid on konstrueeritud vastandusel “algkool” ja “gümnaasium”. See vastandus näitab, et tegemist on süsteemitu ja läbimõtle mata protsessiga.

5.1.3 Väide : reformi edukaks läbiviimiseks ei ole valmistatud häid õppematerjale

Venekeelsed ajalehed kajastavad väga kriitiliselt eeltööd, mida riik on teinud eelnenud kümne aasta jooksul. Artiklites esinevad nii ajakirjanike suhtumine kui ka spetsialistide arvamused. Peamise probleemina nimetatakse adapteeritud õpikute puudumist.

„Оказалось, что ни в какой стадии учебники еще не существуют, их нет даже в черновиках...”. (Молодежь Эстонии, 21.03.06)

„И только год назад, когда к власти в Эстонии пришла нынешняя коалиция и министром образования и науки стала наша коллега по партии Майлис Репс, министерство впервые реально приступило к реальной работе в этой щепетильной области. Оказалось (впрочем, это и не было никогда секретом), что НИКАКОЙ КОНКРЕТНОЙ РАБОТЫ ЗА ВСЕ ПРОШЕДШИЕ ПОСЛЕ ПРИНЯТИЯ ЗАКОНА ГОДЫ ПРОДЕЛАНО НЕ БЫЛО..... Министерство не подготовило ни методических программ, ни педагогов, ни справочной и прочей литературы. НИЧЕГО!” (Молодежь Эстонии, 28.03.06)

„На сегодня еще не подготовлена государственная программа преподавания эстонской литературы на эстонском языке в гимназических классах, нет учебников и методических пособий. Сей факт осложняет и без того нервную обстановку в ряде русских школ.” (Молодежь Эстонии, 14.09.06)

Kui 2006. aastal kirjutasid ajalehed sellest, et keegi ei tegele õpikute ettevalmistusega, oli reformi alguseni veel terve aasta. Augustis 2007 muutus olukord teravamaks. Eesti kirjanduse õpik vene koolidele sai valmis, kuid õpiku sisu hindasid ajakirjanikud väga kriitiliselt.

„Пока что готов лишь один «переходный» учебник - по эстонской литературе. ... Цель учебника - получить представление об эстонской литературе. За 35 выделенных на него часов этот курс прочесть можно, но - галопом по Европам. К тому же тексты не

адаптированы и в большинстве своем непросты, как и любая хорошая литература.”
(День за Днем, 31.08.07)

Ei saa kasutada neid õpikuid, mis on mõeldud eesti koolidele, kuna vene õpilased ei valda nii vabalt eesti keelt.

„Уже ясно, говорит Кяосаар, что эстонский учебник просто так использовать нельзя - он достаточно сложен даже для носителей языка, не говоря уже о русских гимназистах. Нужно либо адаптировать этот учебник, «облегчив» его для понимания русскими учениками, либо выпустить разного рода дополнительные материалы (методички для учителей, рабочие тетради для учеников), которые «послужили бы мостом между эстонским учебником и русским школьником».” (День за Днем, 31.08.07)

Ajalehed pööravad tähelepanu sellele, et isegi augustis 2007 ei tea keegi, kuidas peaksid teiste ainete õpikud välja nägema.

„Понятно, что хорошие учебники с бухты-барахты не пишутся, следовательно, уже должна вестись работа по адаптации учебников по обществоведению, географии, истории Эстонии... «Это сложная проблема, - комментирует ответственный редактор отдела русскоязычной учебной литературы издательства Koolibri Элина Вольмер. - Разговор ведется, но какие именно это должны быть учебники - смутно представляют себе все участники процесса, включая министерство.” (День за Днем, 31.08.07)

Huvi äratamiseks loo vastu kasutatakse ka retoorilisi küsimusi: *„Не мало ли остается времени на адаптацию учебника - вдруг министерство решит все-таки переводить обществоведение на эстонский со следующего учебного года?”* (День за Днем, 31.08.07)

Selles diskursuses on artiklid kirjutatud propagandistlikul viisil. Teema kajastamisel kutsuti üles olema aktiivsem: kuna reform juba algas, peavad ka õppematerjalid kättesaadavad olema. Samuti viitab teema sellele, et reformi ettevalmistus ei ole piisav.

5.1.4 Väide: vene koolide õpetajad kardavad oma arvamust avaldada

Venekeelsete ajalehtede suhtumine teemasse kajastub otseselt pealkirjades: *«Так почему молчат русские педагоги?»* (Молодежь Эстонии, 14.03.06), *«Молчание как протест»* (Молодежь Эстонии, 11.04.06)

Rääkides õpetajate vaikimisest, märgiti tekstides otseselt, miks nad ei saa oma mõtteid avaldada: õpetajad kardavad, et võivad töökohta kaotada.

„В отличие от людей, не имеющих прямого отношения к системе образования, которые всегда готовы поделиться своим мнением, непосредственные работники сферы образования подобную роскошь не могут себе позволить. Если, конечно же, не решили уйти навсегда из этой системы. А если нет, то все, что они на самом деле думают, готовы озвучить на собственной кухне, да и то под очень большим секретом”. (Молодежь Эстонии, 04.03.06)

А во-вторых, большинство педагогов, обсуждая в укромных уголках и возмущаясь глубоководными планами по реформированию русской школы, категорично отказывались высказаться вслух, мотивируя отказ: «Выскажусь я, и что? И как мое слово потом отзовется?»...» (Молодежь Эстонии, 11.04.06)

Uskudes, et keegi ei hakka nende huvisid kaitsma, eelistavad vene koolide õpetajad anonüümset suhtlemist ajakirjanikega.

„Учительница Анна (имя изменено в целях «безопасности»!) преподает один из тех предметов, которые с 2007 года предполагается вести в гимназиях на государственном языке.” (Молодежь Эстонии, 04.03.06)

Rääkides õpetajate passiivsusest enne reformi algust, viidati ka eelnevale negatiivsele kogemusele.

„Почти десять лет назад (1998 г.), когда шли дискуссии о реформе образования и, в частности, об эстонском языке в русских гимназиях, «огорчительнее всего было то, — отмечал профессор С.Исаков, который занимался этими вопросами как депутат Рийгикогу, — что русские школы вообще не прислали ответы на вопросник (по вышеназванным проблемам. — Х.Л.) и тем самым устранились от выражения своей позиции». Более того, русские учителя «практически не принимают участия в интересных республиканских конференциях» по данной теме. На одном из таких форумов из 400 присутствовавших было только 12 русских учителей.” (Молодежь Эстонии, 14.03.06)

Käsitletud artiklites ei olnud tegemist autori isikliku suhtumisega, sest sõnumi allikaks olid just vene õpetajad, kes osalevad koolireformis. Artiklites esinevaid tegelasi oli kujutatud pigem negatiivselt. Laused oli suures enamikus negatiivsed ning kõik kasutatavad verbid olid aktiivsed.

5.1.5 Väide: venekeelsete koolide gümnaasistide arv ei vähene lähimal ajal

Venekeelsed ajalehed suhtusid väga kriitiliselt haridus- ja teadusministri Tõnis Lukase pakkumisesse paljud gümnaasiumid sulgeda ja luua suuremad venekeelsed lütseumid. Rääkides sellest, viidati ebaõigetele andmetele, mida Lukas oma järeldustes kasutas.

Pealkirjad *”Школьная реформа: министр образования или врет, или не умеет считать”* ja *„Ложь и статистика”*, mis ilmusid ajalehes „Vesti Dnja” 31. augustil 2007, vastasid artiklite sisule. Artiklites esinevaid tegelasi (minister Lukas) oli kujutatud negatiivselt.

„Министр образования Тынис Лукас на этой неделе рассказал народу о своем намерении резко сократить число русских гимназий, объяснив это, в числе прочего, сокращением рождаемости в русских семьях. ...На самом деле, рождаемость в русских семьях не падает, а растет. Получается, что министр Лукас или планирует свои реформы, основываясь на неверных данных, или просто врет, чтобы оправдать свое стремление сделать русского в стране как можно меньше.” (Вести Дня, 31.08.07)

„Когда на днях у нас побывал министр Лукас, я указал ему на данные статистики, согласно которой рождаемость в городе не падает, и поинтересовался, с какой стати мы должны закрыть часть из наших 9 русских гимназий, - сказал мэр Кохтла-Ярве Евгений Соловьев.” (Вести Дня, 5.09.07)

Diskursuses ilmnes vastandus «sündimus langeb» ja «sündimus tõuseb». Autorid viitasid sellele, et vene koolide arvu ei pea vähendama, kuna gümnaasistide arv ei vähene samuti.

Käesoleva teemale oli tüüpiline negatiivsete väljendite kasutamine. Kuna tegemist ei olnud varjatud tähendustega, muutusid tekstid agressiivseks.

5.1.6 Väide: vene koolid on eestikeelsele õppele üleminekuks valmis

Juba kevadel 2007 hakkasid venekeelsed ajalehed kajastama reformi neutraalselt või pigem positiivselt, autorid väljendasid oma suhtumist otseselt pealkirja kaudu: «*Учебный год с обновленной программой*» (Молодежь Эстонии, 08.06.07), «*Русские школы к переходу готовы*» (Постимеэс, 11.05.07), «*В ожидании реформы*» (Вести дня, 24.08.07)

Üllatav oli see, et just need ajalehed ja autorid, kes mõni kuu tagasi olid suhtunud reformi väga kriitiliselt ja pööranud lugejate tähelepanu sellele, et vene koolid ei ole üleminekuks võimelised, kirjutasid, et reform ju algas.

„Но, не дожидаясь 2007 года, школы Нарвы включаются в те или иные программы, в частности, осуществляемые при поддержке Фонда интеграции неэстонского населения и Центра языкового погружения” (Молодежь Эстонии, 14.09.06)

„Проведенное в 2006 году исследование показало, что в 95% школ с русским языком обучения уже сегодня часть предметов преподается на эстонском языке (творческие и прикладные предметы). Столько же процентов руководителей школ считают переход на частичное эстоноязычное обучение «очень необходимым» или «скорее необходимым».” (Молодежь Эстонии, 08.06.07)

Suvel 2007 kajastasid ajalehed fakti, et kõik vene koolid Eestis kinnitasid oma valmisolekut eestikeelsele õppele üleminekuks. Haridusministeerium ja muud ametnikud kiitsid eeltööd.

„Школы с русским языком обучения, считают в Министерстве образования и науки, лучшие всего подготовлены именно к преподаванию эстонской литературы на эстонском языке. Уже изданы учебник по эстонской литературе и книга для учителя. За последнее время прошли курсы дополнительного обучения более 60 учителей. К тому же все 63 гимназии страны подтвердили свою готовность к переходу.” (Молодежь Эстонии, 08.06.07)

„Вообще, как подвела итоги на сегодняшний день по столичным русскоязычным школам старший специалист Департамента образования Наталья Лапикова, Таллинн к переходу преподавания на эстонском языке по крайней мере первого предмета – эстонской литературы – готов.” (Постимеэс, 11.05.07)

Informatsiooni edastamisel toetusid mõned ajalehed allikatele, kes hindasid reformi perspektiive positiivselt, näiteks koolidirektoritele.

„Оптимистична и учительница эстонского языка Пярнуской русской гимназии Лейли Сяги. „Во многих школах с русским языком обучения уже идут уроки на эстонском языке, картина обнадеживающая”, — сказала она, заметив, что ситуация в школах и уровень владения эстонским среди детей сильно разнятся по регионам.” (Постимеэс, 11.05.07)

„Директор Таллиннской Ляэнемереской гимназии Валерий Новиков уверен, что в предстоящем учебном году у большинства таллиннских школ не должно быть проблем с переводом первых предметов на эстонский язык.” (Вести Дня, 24.08.07)

5.2 Eestikeelsetes ajalehtedes ilmunud artiklite analüüsi tulemused

Kõigepealt peab märkima, et enamik eestikeelsetes ajalehtedes ilmunud artikleid olid ilma kindla fookuseta uudislood. Ülejäänud artiklite analüüsi käigus tuli esile neli teemat, millel kirjutati korduvalt erinevates ajalehtedes. Neist üks on sarnane teemaga, mis pakkus huvi venekeelsele meediale (eesti keelt kõnelevate õpetajate puudus).

Leiti üles ka mõned huvitavad teemad, millel kirjutati ainult ühes ajalehes või ainult üks kord. Minu arvates ei saa väita, et tegemist on mingi tendentsiga, kuid pean vajalikuks tuua näiteid.

5.2.1 Väide: Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetada

Eestikeelsed ajalehed kinnitavad seda fakti, et praegu puuduvad paljudes vene koolides kvalifitseeritud õpetajad, kes on võimelised õpetama oma ainet eesti keeles.

Ajakirjanike arvates ei valda eakad aineõpetajaid eesti keelt isegi suhtlustasandil. Seega vene koolide õpetajad, kelle arvamus avaldati eestikeelsetes ajalehtedes, tunnustavad, et antud olukorras ei ole võimalik reformi eesmärke saavutada.

”Kusjuures, paljud ei valda keelt isegi mitte algtasemel, rääkimata seadusega nõutavast kesktasemest. Samas on need õpetajad väga pikaajalise tööstaažiga – nad on 20, 30 või koguni 40 aastat Eestis elanud.” (EPL, 03.07.2007)

„Narva Pähklikimäe gümnaasiumi õpetaja Inguna Joandi avaldas aga arvamust, et projektil on edu ainult siis, kui riik suudab vene koolid õpetajatega kindlustada. «Kaadril pole sellist taset,» tõdes ta. Kaadriprobleem on eriti terav just Ida-Virumaal.” (Postimees, 18.08.07)

„Täna kõlab eesti keel vaid siis, kui ajakirjanikud külla tulevad. Põhjus selles, et venekeelsed koolid on jõuetud leidmaks oma ridadesse eestikeelseid pedagooge, kes õpitut edasi arendaksid.” (EPL, 04.09.2007)

Samuti pööratakse tähelepanu sellele, et Eestis puuduvad viimasel ajal üldse inimesed, kes tahaksid töötada õpetajana vene koolides.

„Praeguse seisuga on haridusameti ja Õpetajate Lehe kodulehel, Koolielu portaalis, Eesti Hariduse Infosüsteemis õpetajatele tööpakkumisi ligi pool tuhat, tööotsijaid aga vaid viiekümne ringis.” (SL Õhtuleht, 01.09.2007)

Selle teema kajastamisel keskenduvad eestikeelsed ajalehed ka probleemi valitsuse poolt pakutud lahendusele. Sügisel 2007 ütles haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, et ühe võimalusena olukorda parandada näeb ta vene koolide üldise arvu vähenemist. Tema arvates võiks vanade väikeste koolide asemel avada uusi vene lütseume.

„Ülemineku ainsaks tõsiseks takistuseks on eesti keelt valdavate õpetajate vähesus selle kooliharja jaoks. Kui näiteks Tallinna, Kohtla-Järve ja Narva linnavalitsus võtaksid oma südameasjaks mitte lahti hoida väga väikesi eraldi gümnaasiume, oleks just praegu võimalik koondada tekkivate tugevatesse lütseumidesse ka piisav hulk eesti keeles õpetada suutvaid pedagooge, nagu ka paremaid õpetajaid aineis, mille õpetamine jätkub vene keeles.” (EPL, 28.09.2007)

5.2.2 Väide: 35 tunniga aastas eesti kirjandust selgeks õpetada ei jõua

Huvitav tundub see, et eestikeelsetes ajalehtedes kirjutati uue õppeprogrammi täitmisest rohkem kui venekeelsetes. Näiteks eesti ajakirjanikud pöörasid tähelepanu sellele, et õppekavas ette nähtud tundide arv on liiga väike ning antud kursus ei anna võimalust õpetada eesti kirjandust täies mahus.

„Ulvi Vilumets, Kohtla-Järve vene gümnaasiumi õpetaja loobub või lõunast, aga küsib suu puhtaks. “Väga hea õpik, olen eestlasena selle üle uhke, aga kuidas mahutada see 35 tunni sisse? Õppekava ju täitmata jätta ei tohi!” Hiljem lisab üks Narva nooruke pedagoog, et õppis sama kursust ülikoolis 200 tundi, nüüd on aega 35 tundi. “Mitu kirjanikku nii üldse meelde jääb?” (EPL, 25.08.2007)

Soovitav eesti kirjanduse tundide arv on kaks või isegi kolm korda suurem.

“35 tunniga, mis õppekavas ette nähtud, eesti kirjandust selgeks õpetada ei jõua, kuid üldise arusaama selle ajaga siiski saab,” ütles eesti keele ja kirjanduse õpetaja venekeelses koolis ning haridusministeeriumi rahvusvähemuste hariduse osakonna nõunik Leino Lepp. “Soovitav tundide arv on 70, kusjuures osa õpetajaid leiab, et olema peaks kolm kursust ehk 105 tundi,” ütles ta.” (EPL, 04.06.2007)

5.2.3 Väide: vene koolide reform tõstab vene õpilaste konkurentsivõimelisust

Võrreldes venekeelsetega ajalehtedega räägiti eestikeelses meedias palju sellest, et reform aitab vene koolide õpilastel tõsta oma konkurentsivõimelisust Eesti kõrgkoolides ning tööturul.

„Eesti haridusametnike hinnangul aitab reform kaasa mujalt sisserännanute ühiskonda lõimimisele, valmistades noori inimesi paremini ette kõrgkooli astumiseks ja hiljem tööle asumiseks kas siis era- või avalikus sektoris.” (Postimees, 4.09.2007)

Analüüsi tulemused näitavad, et eesti ajakirjanikud on kindlad, et eestikeelne õpe ei mõjuta õpilaste aineteadmiste taset, vaid vastupidi annab lisaks hea võimaluse riigikeelt õppida.

„Muukeelne kogukond hakkab mõistma: Eestis elades on vaja osata eesti keelt ning eestikeelsete õppeainete osakaalu suurenemine aitab muukeelsetel noortel paremini eesti keelt omandada. Seda on aga vaja Eesti elus läbilöömiseks.” (EPL, 08.09.2007)

„Kindlasti ei ole võõrkeelne õpe mõeldud ainult kõige andekamatele, see arendab iga last ja noort. Vaadake kas või Eestis rakendatud keelekümbeluse edulugu. Täielik eestikeelne õpe keelekümbelusklassides ei ole rikkunud õpilaste teadmisi isegi matemaatikas ja loodusõpetuses.” (EPL, 28.09.2007)

Samuti kirjutati eesti ajalehtedes sellest, et võõrkeeles õppimine on keeruline protsess, mis nõuab palju energiat, kuid toob kaasa head tulevikuväljavaated.

„See on tõsi, et teises keeles õppimine on tükk tööd ja tegemist, aga niimoodi saab lihtsalt paremini keele selgeks,» rääkis Raik. «See on selleks, et noored inimesed saaksid meie ühiskonnas ennast võrdsetena tunda ja paremini hakkama.” (Postimees, 18.08.2007)

5.2.4 Väide: vene koolide eestikeelsele õppele üleminek mõjutab integratsiooniprotsessi

Vene koolide eestikeelsele õppele ülemineku kajastamisel tsiteerisid eesti ajakirjanikud poliitikute ja riigiametnike sõnu, mille järgi peab reform integratsiooniprotsessi positiivselt mõjutama.

„Nüüd on viimane aeg reaalse üleminekuga alustada, sest see, et Eesti kool jaguneb seni veel kaheks eraldatud osaks – eestikeelseks kooliks ja venekeelseks kooliks –, ei aita ühiskonna ühtsustundele kaasa.” (Postimees, 31.08.2007)

„Tänavu on selleks «teisiti tulemiseks» kindlasti eestikeelse õppe algus kõigis venekeelsetes gümnaasiumides. See on oluline samm Eesti koolisüsteemi ühtlustamise ning ühtlasi Eesti ühiskonna sidususe süvendamise teel.” (Postimees, 1.09.2007)

Nagu näeme, on need artiklid avaldatud just kooliaasta alguses, kui autorid tahtsid rõhutada seda, et sügisel 2007 viiakse Eestis gümnaasiumiõpe hoopis teisele tasemele.

Teema kajastamisel ilmnis vastandus ”eestikeelne kool” ja ”venekeelne kool”. Rõhutati ka Eesti ühiskonna ühtlustamise vajadust.

5.2.5 Muud väited

Muude väidete hulgas kirjutati näiteks sellest, kuidas on omavahel seotud „aprillisündmused” ja eestikeelsele õppele üleminek. Eesti Päevalehes avaldatud artikli autor arvab, et vene koolide õpetajad, kes ei valda riigikeelt, on süüdi selles, et aprillirahutustes osalesid vene õpilased.

„Õpetajate halb keeleoskus peegeldub vastu nende õpilastelt. Ka nendelt, kes on viimase nädala jooksul olnud peategelased Tallinna tänavate sündmustes. On fakt, et Toompeale tõid koolilapsi meelt avaldama just vene koolide õpetajad ja just nemad algatasid laste kisakoori: “Fašistid, fašistid!” (EPL, 03.05.2007)

Tegemist on EPL juhtkirjaga. Autor väljendas oma suhtumist vene koolide olemasolusse otseselt pealkirja kaudu: „Vene kool eestimeelseks!” (EPL, 03.05.2007)

Oktoobris 2007 kirjutas Eesti Päevaleht reformi esimestest tulemustest ning autor tuli järeldusele, et aprillisündmused mõjutasid reformi protsessi pigem negatiivselt. Vene õpilaste ja nende eesti õpetajate omavahelised suhted on rikutud.

„Aga kõige selle ilusa ning siiski lootustandva taustal – mis sellest, et enamik saab praegu tunnist vaid osaliselt või ei saa peaaegu üldse midagi aru – hõljub kevadise aprillikonflikti vari.

Kuigi sellest otse ei räägita, tunnevad õpetajad ja ka õpilased tundi minnes mingi nähtamatu joone ületamist.

Üks õpetaja sõnastas selle seisu lihtsalt: endist usaldust õpilastega ei ole õnnestunud taastada. Kusjuures ta mõtles seda mõlemalt poolt vaadates.” (EPL, 25.10.2007)

Samuti paistab huvitav, et vene ajalehtede autorid ei kirjutanud sellest, et Haridus- ja Teadusministeerium toetab neid koole, mis täidavad reformikava kiiremini kui teised.

„Haridus- ja teadusministeeriumi asekancleri Katri Raiki sõnul on kavas rahaliselt toetada neid koole, kus tänavu on ühe eestikeelse eesti kirjanduse tunni asemel nädalas veel kas või üks aine eesti keeles. “See summa, mis motiveeriks kooli, ei tohiks olla alla 70 000 krooni ja seda saaks konkreetselt iga lisaaine kohta,” lisas Raik.,(EPL, 26.07.07)

Minu arvates võiks antud näide olla seotud hüpoteesiga, et eestikeelsed ajalehed keskenduvad reformi eeldustele, kuid venekeelne meedia pöörab rohkem tähelepanu ülemineku puudustele.

Võrreldes sellega, kuidas kajastati vene kooli õpetajate keeleoskust, ei paku ajakirjanikele huvi õpilaste keeletase. Ainult üks ajakirjanik läks kooli, et uurida, kui palju on neid õpilasi, kes on võimelised eesti keeles õppima. Loomulikult tuli välja, et kõik keelt ei valda, kuid aasta jooksul on olukord ju paranenud.

„Linnamäe vene lütseumi eesti kirjanduse õpetaja Christi Sepp arvab, et eestikeelsest tunnist saab praegu aru umbes pool klassist. Läänemere gümnaasiumi muusikaõpetaja Ruth Heidmets teab, et 11. klass, kellega ta alustas aasta tagasi, mõistab nüüd juba hoopis paremini kui aasta tagasi.” (EPL, 23.07.2007)

5.3 Vene- ja eestikeelsete ajalehtede toimetuste poliitika

Kui rääkida üldiselt erinevate lehtede positsioonidest, siis kindlasti peab lähtuma ajalehtede eesmärkidest. Analüüsi käigus märkasid ma, et mõnedel ajalehtedel on probleemide kindel suhtumine.

Näiteks Vesti Dnja kajastab reformi suhteliselt negatiivselt, kuid Postimees kajastab teemat täiesti neutraalselt. Minu arvates on siin tegemist nn "toimetuse poliitikaga", sest kui vaadata Vesti Dnja arhiivi, võib näha, et need ajakirjanikud suhtuvad väga kriitiliselt meie valitsuse ükskõik missugusse tegevusse. Kuna koolide reform pakkus vene elanikkonnale suurt huvi ja enamik venelastest ei olnud reformiga nõus, püüdis ajaleht kasutada sama vaatenurka.

Võrreldes Vesti Dnja ajalehega on vene- ja eestikeelne Postimees väga neutraalne ja selliste toimetuste eesmärk on võimalikult kiiresti ja täpselt edastada informatsiooni lugejatele. Need uudised, mida avaldab Postimees, ei sisalda tavaliselt autori hinnangut, välja arvatud kui tegemist on arvamuselooga või juhtkirjaga. Lähtudes sellest kajastasid ajakirjanikud ka vene koolide reformi asjalikult ja rahulikult.

Võib väita, et eestikeelsete ajalehtede puhul on antud juhul toimetuse poliitikat määratleda raskem kui venekeelse meedia puhul. SL Õhtulehes ja Eesti Ekspressis on ilmunud ainult mõned üksikud artiklid, mille alusel ei saa mingeid järeldusi teha. Kuid peab märkima, et nende väljaannete puhul tegemist on pigem "kollase ajakirjandusega", mis loomulikult mõjutab temade valikut.

Eesti Päevalehe artiklite analüüsist tuli välja, et EPL peab vajalikuks kajastada vene koolide eestikeelsele õppele üleminekut ning isegi toetab reformi, kuid minu arvates teeb seda natuke agressiivselt. Näitena võib tuua pealkirjad "Vene kool eestimeelseks!" või "Väljapääs on lütseumides".

Den za Dnem ja Molodezh Estonii ajalehtede puhul on mingisuguseid erinevusi raskem välja tuua, kuna kindlat "toimetuse poliitikat" ka ei ole näha. Enamikus artiklites, mis ilmusid mõlemas ajalehes, on selgelt väljendatud just autori positsioon ja ei ole võimalik teha sellest mingeid järeldusi, kuna kõikide artiklite autor ei olnud üks ajakirjanik. Näiteks ajalehes Den za Dnem tegelesid reformi temaga üheksa ajakirjanikku (number, mis ilmus 31.augustil

2007), kellel on probleemi kohta täitsa erinev arvamus. Molodezh Estonii puhul on enam-vähem sama pilt.

6. Diskussioon ja järeldused

Käesoleva analüüsi põhjal võib teha järgmised järeldused vastavalt uurimisküsimustele.

Käsitletava ja analüüsitava materjali ilmumise tihedusest selgus, et nii venekeelne kui ka eestikeelne press pööras kõige rohkem tähelepanu vene koolide eestikeelsele õppele ülemineku protsessile augustis 2007, st just enne reformi algust. Siis ilmus kokku 26 artiklit.

Avaldatud materjalide žanri analüüsi käigus selgus, et vene- ja eestikeelne press on suunatud auditooriumi operatiivsele informeerimisele, kuid kontsentreerub ka probleemi olemusele, sellesse süvenetakse ja seda analüüsitakse.

Reformi kajastamisega tegelevad peamiselt tavaajakirjanikud, kuid ka Eesti riigiametnikud ja poliitikud on huvitatud probleemi lahendamisest. Analüüsi tulemused näitavad, et nad eelistavad avaldada oma arvamust just eestikeelsetes ajalehtedes. Õpilased ja õpetajad esinevad autori rollis üsna harva.

Seda fakti kinnitab ka kvalitatiivse tekstianalüüsi käigus selgunud väide, et vene koolide pedagoogid ei ole siiani hakanud avalikult ja julgelt oma arvamust avaldama. Näitena on minu töös toodud üks lugu, milles õpetaja vestleb ajakirjanikuga ainult tingimusel, et ajalehes ei avaldata tema nime ega töökohta.

Seepärast on nii vene- kui ka eestikeelsete ajalehtede ajakirjanikud tihti ka infoallika rollis, isegi kui tegemist ei ole arvamusega. Kuid päris palju küsitakse kommentaare ka riigiametnike käest.

Venekeelsetes ajalehtedes põhineb enamik artikleid vastandusel "eesti keel kui võõrkeel" ja "vene keel kui emakeel", sest nii väljendatakse identifitseerimist ja sotsiaalset distantsi. Peab aga märkima, et asesõnu "meie-teie" üldse ei kasutanud.

Tegelaste omavahelisi suhteid vaadeldes tuli ette, et vene koolide õpetajatel on passiivne positsioon. Vaatamata sellele, et nad suhtusid reformi negatiivselt, ei osalenud enamik neist dialoogis riigiga ega pakkunud alternatiivi. Ei venekeelne ega eestikeelne press ei kajastanud neid algatusi ja õpetajate algatusgruppide tegevusi, mis tegelikult toimusid, nii et õpetajaskond konstrueeriti meediatekstides passiivsena.

Teatud interpreteeriate jaoks antud tekstid olid mitmetähenduslikud, kuid paljudes oli mitu väidet.

Kvalitatiivse tekstianalüüsi tulemuste kokkuvõtteks võib öelda, et mõned neist toetavad üksteist (näiteks “Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetada” ja “Reformi eduka läbi viimiseks ei ole valmistatud häid õppematerjale”), samal ajal teised sattuvad vastuollu (näiteks “Vene koolid on eestikeelsele õppele üleminekuks valmis”).

Väited venekeelsetest ajalehtedest viitavad enamasti sellele, et reform ei ole hästi läbi mõeldud ning puudub detailne eeltöö. See ei anna negatiivset hinnangut kogu reformile, selle eesmärkidele ning ülesannetele, kuna hinnatakse just seda, KUIDAS läheb reformi ettevalmistus. Sealjuures ei kajasta meediatekstid kõikide sihtgruppide arvamusi – õpetajad, õpilased ja nende vanemad ehk kõige suuremad grupid, mis on seotud reformiga, jäävad tagaplaanile.

Võib öelda, et minu analüüsi tulemused ühtivad üldiselt eelnevate uurimustööde järeldustega. Näiteks kogumikus „Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 2” Silvi Vare poolt avaldatud artikkel kinnitab hüpoteesi, et tegemist on läbimõtlemata protsessiga. „Praeguse olukorra on tinginud peamiselt asjaolu, et üleminekut eesti õppekeelele gümnaasiumile ei ole riiklikult suunatud, et puudub seda reguleeriv tegevuskava.”(Vare 2006: 322) Sellele viitab ka enamik minu poolt valitud väiteid.

Samuti kui võrrelda reformiga seotud tänapäevaseid probleeme nendega, mida on esile tõstetud artiklis „Venekeelse kooli erinevate mudelitega seotud ootused ja kartused” (Vassiltšenko & Pedastsaar & Soll & Kala & Kera 1998), siis võib väita, et need ei ole viimaste aastate jooksul muutunud. Hariduse kvaliteedi alandamine, kvalifitseeritud õpetajate puudus, vajadus õpetada korralikult ka nõrga ja keskmise võimekusega õpilasi, õpetajate ümberõppe võimatus ning hirm kaotada oma töökoht ongi need põhjused, mis sunnivad vene inimesi suhtuma reformi negatiivselt.

Huvitav paistab see, et vene ja eesti ajakirjanikud kajastavad antud juhul täitsa erinevaid teemasid. Ainuke probleem, millele pöörasid tähelepanu mõlemad osapooled, on õpetajatepuudus. See on objektiivne reaalsus ja kui õpetajaid ei ole, siis neid ei ole.

Kuid see fakt, et ülejäänud väited ei ühti, on seotud kõigepealt minu püstitatud hüpoteesiga, et vene ajalehed keskenduvad eestikeelsele õppele ülemineku raskustele ja probleemidele, aga eesti press rõhutab reformi eeliseid.

Näiteks eesti ajakirjanikud arvavad, et vene koolide reform tõstab vene õpilaste konkurentsivõimelisust ning mõjutab positiivselt integratsiooniprotsessi. Vene pressi esindajad sellega ei nõustu.

Samuti mängib olulist rolli erinevate ajalehtede toimetuste poliitika. Mõned väljaanded edastavad informatsiooni, arvestades oma sihtauditoriumi hoiakutega. Näiteks kui Vesti Dnja ajalehe lugejaskond suhtub arvatavasti kriitiliselt nii reformiprotsessi kui ka üldiselt valitsuse tegevusse, siis ajakirjanikud peavad vajalikuks vaadata probleemidele läbi sama prisma.

Analüüsi tulemused näitavad, et kõige rahulikumalt ning erapooletumalt kajastab vene koolide eestikeelsele õppele üleminekut vene- ja eestikeelne Postimees.

Kokkuvõtteks aga tahan öelda, et minu bakalaureusetöö järeldusi lugedes peab tingimata arvestama sellega, et valimis on venekeelseid artikleid peaaegu kaks korda rohkem kui eestikeelseid. Seetõttu peab märkima, et need järeldused, mis on tehtud vene ajalehtede analüüsi põhjal, on minu arvates objektiivsemad.

7. Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli uurida, kuidas kajastati vene õppekeele koolide eestikeelsele õppele üleminekut Eesti vene- ja eestikeelsetes ajalehtedes ajavahemikus märts–oktoober 2007.

Minu poolt valitud metoodika ehk kvantitatiivse ja kvalitatiivse tekstianalüüsi meetodid aitasid mul vastata teema uurimusküsimustele ning kinnitada oma hüpoteese. Kokku on läbi töötatud 74 artiklit kaheksast erinevast ajalehest.

Analüüsi tulemustest tuli välja, et venekeelne press kajastab vene koolide üleminekut eestikeelsele õppele suhteliselt neutraalselt või pigem negatiivselt. Peab aga pöörama tähelepanu sellele, et ei kritiseerita reformi eesmärke, vaid reformi eeltööd. Positiivse hinnanguga artikleid esineb üsna harva ja peamiselt on need seotud riigikeele valdamise argumentiga.

Eestikeelsed ajalehed rõhutavad samal ajal seda, et vene koolide reform tõstab vene õpilaste konkurentsivõimelisust ning mõjutab positiivselt integratsiooniprotsessi

Huvitav paistab see, et nii vene- kui ka eestikeelses pressis tegelevad reformi kajastamisega enamasti tavaajakirjanikud, kes avaldavad oma arvamust probleemi kohta. Vene koolide õpetajate ja õpilaste seisukohti ei tooda esile. Selgus ka see, et õpetajaskond konstrueeriti meediatekstides passiivsena, kuna ajalehed ei avaldanud mingit infot õpetajate algatusgruppide tegevustest. Seega võib väita, et reformi kajastamine ei ole nii mitmekülgne ja objektiivne, kui oleks võimalik.

Väidete analüüs näitab, et venekeelne meedia pöörab palju tähelepanu sellele, et riik ei tegelenud piisavalt reformi eeltööga, seepärast puuduvad adapteeritud õppematerjalid ja kvalifitseeritud õpetajad, kes on võimelised eesti keeles õpetama. Ilmselge, et see ei ole ühe tunni töö ja ilma põhjaliku ettevalmistuseta ei ole võimalik reformi edukalt läbi viia. Peab kindlasti märkima, et seda on tõestanud kõik eelnevad uurimused, isegi need, mis viidi läbi 10 aastat tagasi (näiteks Larissa Vassiltšenko, Tiia Pedastsaares, Maie Solli, Ulve Kala ja Silvia Kera “Venekeelse kooli erinevate mudelitega seotud ootused ja kartused”, 1998).

Kuid võib väita, et Riigikogu ja EV valitsus ei võtnud neid järeldusi arvesse.

8. Summary

The purpose of this Bachelor's thesis was to investigate, how was interpreted the transition of schools with Russian teaching language to Estonian one in Russian and Estonian newspapers all over Estonia in 2007.

The methods that I have chosen, i.e. Quality and Quantity text research, helped me to answer all research questions and to prove my hypotheses. All in all, 74 articles from eight different newspapers were processed.

The results of the analysis showed that the Russian press in Estonia is interpreting the transition of schools with Russian teaching language to Estonian quite neutrally or even positively. However, it has to be noticeable that in this case are criticized not the reform's goals as themselves, but the preliminary work, that was done before the reform. Articles with positive remark are met rarely and, in general, they are connected with an argument about the official language studying.

Estonian language newspapers at the same time emphasize that the Russian schools' reform raises the competitive capacity of Russian pupils and affect positively on the whole process of integration.

The interesting fact is that in both cases the only people, who interpret the reform and express their own opinions about this problem, are ordinary journalists. The position of teachers and pupils in Russian schools is not moved to the foreground. It was also found out that in medium-texts the teachers' stuff is usually presented as the passive one, since in newspapers there was not published any information about the activities of teachers' groups. In this connection it is possible to assert that the reform's interpretation is not so many-sided and impartial, as it could be.

The analysis of arguments shows that Russian printed press in Estonia pays a lot of attention to fact, that the State was not enough occupied with preliminary work, therefore there are no any adapted study materials and qualified teachers, who are able to lecture in Estonian language. It is clear, that this work can not be done in one hour and it is impossible to carry out the reform successfully without thorough preparation. And it is obligatory to note all the previous

researches and that they proved the same things, even those, which were made 10 years ago (For example, Larissa Vassiltšenko, Tiia Pedastsaaare, Maie Solli, Ulve Kala ja Silvia Kera “Venekeelse kooli erinevate mudelitega seotud ootused ja kartused”, 1998).

However, one may insist that the parliament and the Government of Estonia did not take these conclusions into account.

8. Lisad

Lisa 1

Kodeerimisjuhend

1. Artikli tunnused.

1.1. Järjekorranumber

1.2 Väljaanne

- 1 Molodjezh Estonii
- 2 Vesti Dnja
- 3 Venekeelne Postimees
- 4 Den za Dnem
- 5 Eesti Päevaleht
- 6 Postimees
- 7 SL Õhtuleht
- 8 Eesti Ekspress

1.3. Ilmumise kuupäev (kujul: dd/mm/yyyy)

1.4. Pealkiri (märgitakse sõnadega)

1.5. Rubriik

- 1 Esileht
- 2 Siseuudised / Uudised / Eesti / Tallinn
- 3 Arvamus / Lugejakirjad
- 4 Kultuur
- 5 Teadus, haridus
- 6 Elu
- 7 Midagi erilist
- 8 Muu

1.6. Žanr

- 1 Lühiuudis, “nupp”
- 2 Uudislugu
- 3 Juhtkiri
- 4 Arvamuslugu, lugejakiri
- 5 Intervjuu
- 6 Analüüs
- 7 Olemuslugu
- 8 Kommentaar

9 Muu

1.7 Autor

- 1 Väljaande toimetus
- 2 Eesti ajakirjanik
- 3 Eesti pedagoog
- 4 Eesti poliitik
- 5 Eesti riigiametnik
- 6 Muu Eesti autor (nt lugeja)
- 7 Eesti agentuur
- 8 Välisallikas

1.8 Allikas

- 0 Autor ja allikas on sama inimene
- 1 Eesti õpetaja
- 2 Õpetaja välismaalt
- 3 Eesti õpilased
- 4 Õpilased välismaalt
- 5 Eesti riigiametnikud
- 6 Eesti poliitikud
- 7 Muu

1.9. Reformiga seotud probleemid

- 0 Ei esine
- 1 Hariduse kvaliteedi alandamine
- 2 Õpetajate puudus
- 3 Õppematerjalide puudus
- 4 Rahvusliku identiteedi kaotamine
- 5 Diskrimineerimine
- 6 Õpetajate ümberõppe võimatus
- 7 Eesti keele oskus õpilastel
- 8 Eesti keele oskus õpetajatel
- 9 Läbimõtle mata reformi protsess
- 10 Muu

1.10 Reformiga seotud eelised

- 0 Ei esine
- 1 Riigikeele oskus
- 2 Integratsioon

3 Muu

1.11 Artikli peateema

0 Läbimõttlemata reformiprotsess

1 Vene koolide õpetajate puudus

2 Eesti keele oskus õpilastel või õpetajatel

3 Sündmused, mis on mõeldud õpetajate jaoks (kursused, seminarid jne)

4 Õppematerjalide koostamine

5 Üldine informatsioon reformist (uudised)

6 Muu

Lisa 2

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
1	1	03.04.07	«Обыкновенное чудо»	5	7	2	1	7	1, 2	0, 1
2	1	28.04.07	«Битва за язык на школьном фронте»	5	4	3	0	2, 3, 6, 9	0	1,2,4
3	1	15.05.07	«Учителей тоже учат»	5	2	2	5	0	0	3
4	1	08.06.07	«Учебный год с обновленной программой»	5	2	1	-	0	0	4
5	1	08.06.07	«Урок конспирологии»	5	2	2	5	0	0	5
6	1	28.07.07	«Галанты пропадают»	2	2	2	0	1,7	0	6
7	1	29.08.07	«Язык начинается с литературы»	5	2	2	5	0	0	5

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
8	1	13.09.07	«Социолог Сергей Горохов: реформа ведет к нулевым знаниям»	8	2	2	7	1,10	0	6
9	1	25.09.07	«Рассмотреть и исследовать»	5	5	2	2	1,7,8,10	1	6
10	1	29.10.07	«Школы учатся учить»	5	5	2	6	0	0	5
11	2	18.04.07	„Готовимся к реформе»	2	2	2	5,6	1,2	0	1
12	2	20.06.07	«Резкой эстонизации не будет»	1	2	2	5,6	8,9	0	0,2,5
13	2	3.07.07	«Школьная реформа и Бронзовая ночь»	2	2	2	2,5,6	1,9	1	0,2
14	2	24.08.07	«В ожидании реформы»	2	8	2	1	7, 8	0	1,2,4
15	2	29.08.07	«Революции не будет?»	2	2	2	5	9	0	0
16	2	30.08.07	«Вроде бы хотели как лучше»	2	9 (Küsitlus)	2	3	8	0	0,1,2,4

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema	
17	2	31.08.07	«Осень 2007 – вот она, наконец, и наступила»	3	4	3	0	1, 2, 9	0	0,1,2	
18	2	31.08.07	«Ложь и статистика»	2	6	2	5	10	0	6	
19	2	04.09.07	«Все не так уж и страшно»	2	2	3	5	10	0	6	
20	2	05.09.07	«Будущее школ в тумане»	2	4	2	0	1,2, 9	0	1,4	
21	2	26.09.07	«Главное – учитель»	2	2	2	1	2	0	1,3	
22	3	11.05.07	«Русские школы к переходу готовы»	2	2	2	5	0	1,2	5	
23	3	30.05.07	«Ключ к интеграции в школьной системе»	3	4	3	0	0	1,2	6	
24	3	07.05.07	«Вы знаете, как мало с ними говорят»		3	4	6	1,3	10	0	6
25	3	14.05.07	«Министр хочет привлечь учителей в русские школы»		2	2	2	5	2	0	1

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
26	3	29.08.07	«Число русских школ надо уменьшить»	2	2	2	5	10	0	6
27	3	03.09.07	«Не совсем обычный год»	3	4	1	0	0	1,2	5
28	3	04.09.07	«Российский консул в Нарве отметил важность изучения русского языка»	2	2	8	5	4	1	5
29	3	04.09.07	«Учебник по эстонской литературе для эстонских школ слишком сложен»	2	2	2	6	7,8,10	0	4
30	3	05.09.07	«Кяосаар: переход на эстонский должен быть гибким»	2	2	2	6	2	0	1,3,4
31	3	21.08.07	«В русских школах будут учить эстонский по Лутсу и Ундер»	2	2	2	1	1, 2, 7, 8	0	1,4
32	4	25.03.07	«Выживет ли русская школа?»	3	4	2	0	4,9	0	0,1,2

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
33	4	20.04.07	«Пяти предметов мало»	3	4	3	0	9	1	6
34	4	25.05.07	«Кто защитит русскую школу?»	3	4	2	0	10	0	0
35	4	25.06.07	«Кадри Райк: nüüd räägime eesti keelt, eks?»	8 (Persoon)	8	2	5	0	1	1, 3
36	4	31.08.07	«Впереди крутой поворот, впереди – обманчивый лед»	7 (Сюжет недели)	6	2	-	9	0	0,1,2,4
37	4	31.08.07	«Учебников не будет»	7	2	2	5	3	0	4
38	4	31.08.07	«Билингвальное обучение надо начинать с точных наук»	7	8	2	2	9	0	0
39	4	31.08.07	«Министерство: в Багдаде все спокойно»	7	8	2	5	3	0	4

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
40	4	31.08.07	«Посмотри на соседа и сделай по-своему»	7	8	2	5	-	-	6
41	4	31.08.07	«Из-за недоработок взрослых не должны страдать дети»	7	8	2	1	0	1, 2	0,4
42	4	31.08.07	«Чему-нибудь и как-нибудь»	7	2	2	1, 5	2	0	0
43	4	31.08.07	«Ноутбуки, безвозмездные кредиты и бонусы»	7	4	2	-	2, 10	0	6
44	4	31.08.07	«Как Вы относитесь к реформе?»	3	9 (Küsitlus)	2	3	-	-	-
45	4	31.08.07	«От средних школ к лицам»	7	4	3	0	10	1	6
46	4	31.08.07	«По ком звонит школьный звонок»	7	4	2	0	1, 2, 9	0	0,1,2

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
47	4	07.09.07	«Полный абзац»	7 (Фокусы недели)	2	2	-	10	0	4,6
48	4	14.09.07	«Искали пути к интеграции – нашли крайнего»	7 (Власть)	2	2	-	1,9	0	5
49	5	03.05.07	„Vene kool eestimeelseks”	8	3	2	0	8	0	3
50	5	12.05.07	„Katri Raik: vene koolidest võib saada suur pingeallikas”	5	5	2	6	10	0	5
51	5	04.06.07	„Eesti kirjandus murrab vene kooli”	2	2	2	1,5	10	0	6
52	5	07.07.07	„Vene õpilased õpivad 1.septembrist eesti kirjandust eesti keeles”	2	2	2	0	0	0	5
53	5	07.07.07	„Lukas ei usu vene õpilaste väljaasutimisi eesti õppekeele vastu”	2	2	2	5	0	0	5

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
54	5	26.07.07	„Vene koolidel võimalus saada preemiat eestikeelse õppe eest”	5	2	2	5	0	0	5
55	5	25.08.07	„Kuidas õpetada eesti kirjandust 35 tunniga aastas?”	5	2	2	1	10	0	3
56	5	08.09.07	„Eestikeelne õpe vene koolis leiab üha enam pooldajaid”	5	2	2	1,5	0	1	2
57	5	28.09.07	„Katri Raik: Kas tänavu läksid kooli ainult venekeelsed lapsed ja noored?”	5	4	5	0	0	1,2	5
58	5	28.09.2007	„Väljapääs on lütseumides”	5	4	4	0	10	0	6

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
59	5	23.10.07	„Eestikeelne õpe vene koolis: Kalevipoeg, Tätte, Koit ja Hämarik”	5	7	2	1,3	0	0	2,6
60	5	25.10.07	„Anneli Ammas: Eestikeelsed tunnid: algus tundub raskena”	5	4	2	0	0	1	5
61	6	25.05.2007	„Siiri Oviir: integratsiooni võti peitub kooli süsteemis”	3	4	5	0	0	1,2	6
62	6	07.06.07	„Valitsus andis rohelise tule eesti keele tulekuks vene kooli”	2	2	2	6	0	0	5
63	6	26.07.07	„Vene koolid võivad saada preemiat eestikeelse õppe eest”	2	2	2	6	0	0	5

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
64	6	18.08.07	„Vene õpilaste lähitutus eesti keelega algab Lutsust ja Underist”	5	2	2	1, 3, 6	2, 7, 8, 9	1	5
65	6	22.08.07	„Läti kollegid koolitavad Eesti venekeelsete koolide õpetajaid”	2	2	2	0	0	0	3
66	6	25.08.07	„Vene ühendused plaanivad proteste koolireformi vastu”	2	2	2	7	0	0	6
67	6	28.08.07	„Lukas: venekeelsete gümnaasiumide hulk peab vähenema”	2	2	2	5	0	0	5
68	6	31.08.07	„Tõnis Lukas: teel koolisüsteemi ühtsuse poole”	3	4	5	0	0	1,2	5

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Rubriik	Žanr	Autor	Allikas	Probleem	Eelis	Teema
69	6	01.09.07	„Juhtkiri: koolisügis tuleb teisiti”	3	3	2	0	0	1,2	6
70	6	04.09.07	„Vene konsul rõhutas Narva koolis eesti keele õppimise tähtsust”	2	2	2	3, 6, 7	0	1	5
71	7	18.06.07	„Vene koolid on üleminekuks eestikeelsele õppele valmis”	2	2	2	6	0	0	5
72	7	22.08.07	„Lätlased koolitavad Eesti venekeelsete koolide matemaatikaõpetajaid”	2	2	2	0	0	0	5
73	7	01.09.07	„Eesti koolielu seab uusi samme	8	8	2	0	2	0	1
74	8	30.08.07	„Üritan õpetada eesti kirjandust”	7	7	2	1	10	1	6

Lisa 3

Kvalitatiivse tekstianalüüsi tulemuste koondtabel

Venekeelsed ajalehed	Eestikeelsed ajalehed
Väide: Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetada	Väide: Vene koolides ei ole piisavalt õpetajaid, kes võiksid eesti keeles õpetada
Väide: Eestikeelsele õppele üleminekut peab alustama algklassidest	Väide: 35 tunniga aastas eesti kirjandust selgeks õpetada ei jõua
Väide: Reformi eduka läbi viimiseks ei ole valmistatud häid õppematerjale	Väide: Vene koolide reform tõstab vene õpilaste konkurentsivõimelisust
Väide: Vene koolide õpetajad kardavad oma arvamust avaldada	Väide: Vene koolide eestikeelsele õppele üleminek mõjutab integratsiooniprotsessi
Väide: Vene koolide gümnasistide arv ei vähene lähimal ajal	Muud teemad
Vene koolid on eestikeelsele õppele üleminekuks valmis	

10. Kasutatud kirjandus

1. Ansip, Andrus, Lukas, Tõnis ja Loit, Heiki (21.11.2007) "Vabariigi Valitsuse 25. jaanuari 2002. a määruse nr 56 "Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava" muutmise"
www.hm.ee/index.php?popup=download&id=6716
Vaadatud 30.detsembril 2007.
2. Denzin, Norman K., Lincoln Yvonna S. (2000) Handbook Of Qualitative Research – 2nd ed. London: Sage Publications Ltd, 12
3. Eesti Koostöö Kogu (2008) "Eesti Inimarengu aruanne 2007", Tallinn: Eesti Ekspressi Kirjastuse AS, 46-47, 77-78
4. Haridus- ja Teadusministeeriumi statistika 2007
www.hm.ee/index.php?046922
Vaadatud 13. aprillil 2008
5. Jakobson, Valeria, Korts, Külliki ja Grinko, Olesja (1998) "Vene kooli reformi käsitlemine Riigikogus ning eesti- ja venekeelses ajakirjanduses" kogumikus Mitmekultuuriline Eesti: väljakutse haridusele. Projekti "Mitte-eesti noorte integratsioon Eesti ühiskonnas" väljaanne (VERA II). Tartu: Tartu Ülikool, 187-206.
6. Krippendorff, Klaus (2004). Content analysis: An introduction to its methodology. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 54-56
7. Käosaar, Irene (2007) „Ühtse haridussüsteemi arendamine”
www.paju.edu.ee/Docs/HM-vene_kool.ppt
Vaadatud 13. aprillil 2008
8. McQuail, Denis (2000) "Massikommunikatsiooni teooria", Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 291-296
9. Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse haridusprogrammide keskus (2004) „Kooli pidaja valikud ja vastutus Eesti muukelse kooli arendamisel aastatel 2003-2010”, teine, parandatud trükk, Tartu: Bookmilli trükikoda, 29-32

10. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (1993)

<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=784125>

Vaadatud 30.detsembril 2007.

11. Riiklik programm „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007” (2000)

www.rahvastikuminister.ee/public/integratsioon_eesti_uhiskonnas111.pdf

Vaadatud 15. mail 2008

12. TNS Emor (2006) ”Eestikeelne aineõpe vene õppekeelega koolides: hetkeolukord ja vajadused”

<http://www.hm.ee/index.php?046612>

Vaadatud 1.aprillil 2008

13. Vare, Silvi (2006) ”Vene koolide valmisolekust üleminekuks eesti õppekeelega gümnaasiumile 2007. aastal” kogumikus Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 2. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 303-325.

14. Vassiltšenko, Larissa, Pedastsaar, Tiia, Soll, Maie, Kala, Ulve ja Kera, Silvia (1998) “Venekeelse kooli erinevate mudelitega seotud ootused ja kartused” kogumikus Mitmekultuuriline Eesti: väljakutse haridusele. Projekti “Mitte-eesti noorte integratsioon Eesti ühiskonnas” väljaanne(VERA II). Tartu: Tartu Ülikool, 149-187.

